

БЕРАШНА ГУЛДИНА
«АЛЛАХІАХ ТЕШАР ДУБЬЦУ»

220

ХАТТАРНА-ЖОП

Хьалхара дакъа

Жайна яздинарг: Нурдин кІант Іадлан

Дешхьалхе язйинарг:

Шайх Вахьїд Іабдус-Салám Бáлий

Мисар 1439 ш

Дешхълхе

Хастам бу вай кхоьллинчу АллахІна. АллахІера салават а, салам а хуьлда Іаламех кьинхетам беш ваийтинчу вайн Пайхамарна!

Цул тІаьхьа! Берашна а, иштта бакхийчарна а уггар хьалха довза дезарг шайн дин - Ислам ду. Ткъа Ислам - динехь уггар а коьртаниг – хІора бусалбанна шен Дела - АллахІ вовзар ду. И Іалашо кхочушгьан гулдина ду хІара жайна. ХІокху жайнахь довза таро хир ю АллахІах дерг а, Цуьнан сийлалла а, воккхалла а.

Жайна хІоттийна, хаттаршна жобпаш луш, дагахь латто а, кхета а атта хилийтархьама.

ХІара вовшахтохар кхочушхиллачул тІаьхьа, Іарбийн матте а даьккхина, сан шайх волу, Мисар махкара Шайх Вахьїд Іабдус-Салам Балий (АллахІа Іалашвойла иза) це йолчу Іеламстаге дешийтира ас, гІалаташ нисдайт а, хІара доьшучун дог паргІат хилийт а Іалашонца, хІара доьшучунна синтеме хир дара-кх аьлла, юккьехь гІалаташ ду я дац билгалдохуш, ахІлус-суннахІ волуш, дуьнентІехь вевзуш волчу динан Іилманчас дешна, хьаьжна, таллам бина хилча, хІунда аьлча, тахана вайнахана юккьехь чІогІа Іаткъаме лаьтташ ду тавхьидах доьзна долу хаттарш.

Тпаккха ша ваьлча, цо хІара лахахь долу дешнаш яздира.

Ткъа сан шайхо соьх Усайлан олу, цундела ша аьллачу дешнашна юккьехь сан це иштта яьккхина цо.

Цул тІаьхьа вежарша хІара жайна зорбане доккхур дара аьлча, сан ойла хилира кхин цкъа а бІаьрг тоха, тІетохьча, тІера дІадаьккхича дика хир долуш меттиг юй те аьлла, тІаккха кхета хала хила мегаш йолу меттиг тоеш, цхьадолчехь далил тІетухуш, кхин керла ткъа хаттар а совдаьккхина, и керла тІебина болх а сайн шайхана тІе а баьхьна дІабешна, цо хийца аьлла билгалийна меттиг хийцира ас.

Дуьххьара 200 хаттарна жоп аьлла яздина дара хІара, цу хенахь язйина ю сан шайхо кхуьнан дешхълхе, лакхахь билгал ма-дарра,

цул тІаьхъа кхин ткъа хаттар совдаьккхина, уьш а шайхана дІа дийшира ас, тІаккха хаттарш совдовларх терра цІе а 220 хаттарна жоп аьлла хийцира.

АллахІе доьху ас, хІара жайна беркате дар а, кху жайнара сан гІалат билгалдина, сайга хаам бинчух кьинхетам бар а.

АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: **«Къуръанан ойла ца йо те цара? Ткъа иза АллахІ воцчуьнгара хиллехъара, цу чохь дуккха а цхъаьнацадараш карор ма дара царна».**¹

Вайна цу аьттехь билгалдолу, гІалат хиларх лардинарг АллахІан Къуръан бен цахилар.

¹ Сураг: ан-Нисаь, аьт: 82

Вахъид Баалин дешхьалхе

مقدمة وحيد بالي

الحمد لله رب العالمين، والصلوة والسلام على
خاتم الأنبياء والمرسلين وعلى آله وأصحابه أجمعين
وبعد.

فقد وقفت على رسالة (...) سؤال وجواب للأطفال
للشيخ الكريم / أ. هَيْلَان نور الدين، فوجدت كتاباً
سواءً ميسراً، قد عرضت العقيدة الإسلامية
بأسلوب رائع ~~مفصل~~ مناسب للأطفال والمبتدئين
فجزى الله المؤلف خيراً الجزاء وجعله في
میزان حسناته

وكتبه الفقير إلى عفوره
وحيد بن عبد السلام بالي
١٤٣٧ / ١ / ٧ هـ

Вахъид Ба́лин дешхъалхе

Хастам бу Иаламийн Дела волчу АллахИна!

Салават-салам хуьлда Пайхамарийн а, Элчанийн а мухIар хилла волчу (Мухъаммадна а), цуьнан доьзална а, цуьнан берриге асхъабашна а. Цул тIаьхъа:

Со хъаьжира ларамечу вашас, Нурдин кIанта Усайлана, яздиначу «Берашна 200 хатгарна жоп» це йолчу жайне.

Суна иза карийра кхета атта яздина жайна. Иаламат хазачу некъаца бусалба динан Iакъидат йовзуйту цо, берашна а, Iакъидат Iамо волалуш волчунна а кхета атта хир долуш.

АллахIа диканца бекхам бойла хIара жайна яздиначунна, цуьнан дикачу Iамалийн терзан тIе а дуьллийла Цо иза!

ХIара яздина шен Делера гечдар хъашт долуш волчу Вахъид Iабдус-Сала́м Ба́лис.

7/1/1437 шо.

1-ра хатгар: Иманан маса бух бу?

Жоп: Иманан ялх бух бу:

- 1- АллахІах тешар
- 2- АллахІан Маликех тешар
- 3- АллахІа диссийна долчу жайнех тешар
- 4- АллахІа бахкийтина болчу Элчанех тешар
- 5- Къемат-дийнах тешар
- 6- АллахІан кхиэлах тешар

Иманан хьалхара бух

«АллахІах тешар»

бу

2-гІа хатгар: АллахІ хиларх тешаш воцург я шеконашкахь верг бусалба хуьлий?

Жоп: АллахІ хиларх тешаш воцург я АллахІ хиларх шеконашкахь верг - иза бусалба лоруш вац.

3-гІа хатгар: АллахІах тешар муха хила деза?

Жоп: АллахІах тешар хила деза баккъал а, даггара, Цул хьалха хилла цхьа а хІума а доцуш, я Цул тІаьхьа цхьа а хІума дуйсур доцуш, ша цхьаь верг ву Иза, Шех тера цхьа а хІума доцуш, я Шеца цхьа а накъост воцуш, я Шен доьзалхо а воцуш, я Шен зуда а йоцуш, цу кепара ша АллахІ цхьаь хиларх теша веза.

4-гIа хаттар: АллахIна лийнарг я Цунах кхаърдинарг бусалба хуьлий?

Жоп: АллахIна, я АллахIа бахкийтинчу Пайхамарех муьлхха а цхьана Пайхамарна, я АллахIа доссийначу Къуръанна, я бусалба динна лийнарг, я царах муьлххачух кхаърдинарг керста ву, бусалба дин чуъра араволуш ву.

5-гIа хаттар: Иманан ялххе бухах муьлхха а цхьана бухах тешаш воцург бусалба хуьлий?

Жоп: Ца хуьлу. Бусалба хила, цу ялххе бухах тешаш хила веза.

6-гIа хаттар: «Иман» бохург хIун ду?

Жоп: «Иман» бохург Iарбийн маттара маъIна аьлча: «тешар» бохург ду. Ткъа шарIехъ «иман» бохучун маъIна - маттаца АллахI а, Цуьнан Элча а бакъвеш, дагца цушиннах теша а тешаш, маттаца а, дагца а, дегIан меженашца а цушимма бохучуьнца Iамалгьяр ду.

7-гIа хаттар: Иман совдолуш а, оьшуш а дуй?

Жоп: Ду. Иман совдолу, эша а оьшу.

8-гIа хаттар: Иман сов а, хьала а хIун дича долу?

Жоп: Иман совдолу, хьала а долу лай АллахIна герга мел хуьлу а, муьлхха дикачу Iамалашкахъ совваларца. Масала: парз ламазаш дарца, суннат ламазаш дарца, парз ламазаш шайн хенна дарца, закат дIадаларца, сагIийна хIума яларца, мархин бутт кхабарца, суннат марханаш кхабарца, Хъаьж-цIа вахарца, Iумрате вахарца, АллахI хъехаварца, Къуръан дешарца, Iуьйранна, суьйранна, вуьжуш, гIоттуш доьшуш долу азкараш леладарца, иштта Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) лелийна долу кхин муьлхха а доIанаш леладарца, Пайхамаран (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) суннат лардарца, деца-ненаца дика хиларца, я иштта кхин муьлхха а дикачу Iамалашкахъ сов мел волу а иман совдолу, хьала а долу.

9-гIа хатгар: Иман эша а муха оьшу, охьа а муха долу?

Жоп: Иман оьшу, охьа а долу лай АллахIна гена мел хуьлу а, муьлхха Iеса хIуманаш леладарца, Далла муьтIахь хиларш дитарца. Масала: кьаьркъанах кхетарца, я кхин муьлхха корта бахош хIума лелорца, я тонка озарца, я эшаршка ладогIарца, я зудаберашка дIахьежарца, цаьрца кьамелаш дарца, цаьрга язъярца, я деца-ненаца вон хиларца, я оьзда доцу кьамел дарца, я иштта уьш санна дерш леладарца.

Иштта иман оьшу, охьа а долу Дала тIедехкина парзаш дитарца а. Масала: ламаз дитарца, я мархин бутт кхабар дитарца, я закат дIадалар дитарца, я иштта уьш санна дерш дитарца.

10-гIа хатгар: АллахIна хьалха лена² тIера хьакь хIун ду?

Жоп: Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «АллахIна хьалха лешна тIехь долу хьакь - цара Цунна Ибадат дар ду, Цуьнца цхьа а накьост ца лоцуш».³

Ткьа муха дийр дац АллахIна Ибадат, ша кхоьллина волчу, ша кхобуш волчу, шена рицкь луш волчу, шена хазар, гар, садеIар, иштта дагардан ницкь кхочур боцуш дуккха а ниIматаш шена делла волчу?! Цо де бохург лар а муха дийр дац?! Цунна муьтIахь а муха хир вац?! Цуьнан омра кхочуш ца деш а муха дуьтур ду?! И дерриге шена делла волчу АллахIна Iеса муха хир ву я Цуьнца накьост а муха лоцур ву?!

11-гIа хатгар: АллахIан хьакь лено кхочушдича, хIун бекхам хир бу цунна?

Жоп: Шен хьакь кхочушдиначунна АллахIа Iазап лур дац, шена чукхоьссича кхузткье итт⁴ шарахь чукхаьчна ца волуш кIорга йолчу жобьжахати чу а кхуссур вац. Уггар Iазап дайн долучун хьал, кога буха йиллинчу алуно хье кхехкор болчу жобьжахатих а ларвийр ву.

² Раб

³ Бухарий: 2856

⁴ 70

Дуьненчохъ йолчу цIерал а кхузткъе иссазза⁵ йовха йолчу цIерга а кхуссур вац. Шен даар боьха, яхкаелла хьожа йогIуш долу, кхаьллича кийра а, чуьйраш а ягош, легашка чохьха ца болучу баьIех а долу. Жожжахатин охIланан нотIах а, церан хьацарх а, мелча кийра батIош довха долчу хих а шен малар долу. Шен духар цIерах а, лалийначу цIастах⁶ а долу жожжахатих генавоккхур а ву.

12-гIа хаттар: АллахIа хIун Iалашонна кхоьллина адамаш а, жинаш а?

Жоп: АллахIа адамаш а, жинаш а Шена Ибадат дайта кхоьллина ду.

13-гIа хаттар: Далил хIун ду, АллахIа адамаш а, жинаш а Шена Ибадат дайта кхоьллина хиларан?

Жоп: АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Ша адам а, жин а кхоьллина ма дац Шена Ибадат дайта бен**».⁷

14-гIа хаттар: Tаккха, кху дуьненахь кхин хIумма лела ца деш, я дуьненан даьхни ца лобхуш, деккъа Ибадат деш Iан веза бохург ду иза?

Жоп: Дац. АллахIа хьайна хьанал дина долу муьлхха а гIуллакх леладе, хьанал рицкъ а лаха. Делахь а, рицкъ лахар, цхьа а хьайн гIуллакх леладар ма хилийта АллахIан дин дитина, масала: шен хеннахь ламаз дан аьтто боцуш, я рузба дитина бен бан йиш йоцу болх бита, я иштта долу гIуллакх а дита бохург ду, я маж лело, я хьижаб лело йиш йоцуш болу болх бита бохург ду. Хьайн коьрта Iалашо АллахIан дин а, Цунна Ибадат дар а хилийта, и шиь ца дуьтуш хьанал долу муьлхха а хьайн гIуллакх де, хьанал долу рицкъ а лаха хьайна мел деза.

⁵ 69-за

⁶ Медь

⁷ Сураг: аз-Зарийат, аят: 56

15-гIа хаттар: Ибадат бохучух лууш дерг хIун ду?

Жоп: Ибадат бохучух лууш дерг - АллахIна муьтIахь хилар ду, Цо де бохург дарца, Цо ма де бохург дитарца.

16-гIа хаттар: АллахI хьашт вуй ткъа Шен леша⁸ Шена деш долу Ибадаташка?

Жоп: Вац. АллахI Ша кхоьллина цхъана а хIумане я цара деш долу Ибадаташка а хьашт вац, кху дуьнентIехь мел долчу адамо АллахIна Ибадат дича, Цуьнан совдолуш цхъа а хIума дац, я и массо адам цу АллахIна Iеса хилча, Цуьнан оьшуш а дац цхъа а хIума, лешна шайна ду цара Ибадат дича а, ца дича а, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къурьан чохь: «Дика диначунна шена ду-кх иза, ткъа вон диначунна а ду шена».⁹

17-гIа хаттар: Хьобгара Ибадат АллахIа къобалдан кхочушила безаш маса бехкам бу?

Жоп: Муьлхха а тайпа Ибадат къобалхиларан бехкам шиь бу:

Хьалхарниг: Адамо ша деш долу муьлхха а Ибадат цIенна цхъана АллахIан дуьхъа дар, нахана гайтархъама ца деш.

ШолгIаниг: Адамо ша деш долу муьлхха а Ибадат вайн Пайхамара (саллаллахIу Iалайхи ва саллам) диначу куьцехь дар.

18-гIа хаттар: Нагахь Далла Ибадат дечо оцу шина бехкамах муьлхха а цхъаь кхочуш ца бинехь, АллахIа и Ибадат къобалдеш дуй?

Жоп: Муьлхха а Ибадатехь лакхахь бийцина ши бехкам кхочуш ца хиллехь, АллахIа и Ибадат къобалдеш дац.

Масала: ахь доггах АллахIан дуьхъа мел дукха ламазаш дарх а, я ахь мел дукха сагIадаккхарх а, я ахь мел дукха марханаш кхабарх а, я ахь

⁸ Рабы

⁹ Сурат: ал-ЖасийахI, аят: 15

мел дукха АллахІ хьехорах а, АллахІа и гІуллакхаш хьобгара кьобалдеш дац, нагахь ахь и гІуллакхаш вайн Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) муха дина хьабжна, цо ма-дарра ца динехь.

Нагахь, айхьа мел деш долу ламазаш, я сагІадаккхар, я марханаш кхабар, я АллахІ хьехор - и Ибадаташ ахь вайн Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) динначу кепара дина делахь а, амма цІеначу даггара АллахІан дуьхьа ца динехь, нахана хьалха риян динехь, тІаккха а АллахІа хьобгара и гІуллакхаш кьобалдеш дац.

Нагахь айхьа деш долу хьайн ламазаш, я сагІадаккхар, я марханаш кхабар, я АллахІ хьехор, иштта кхиндолу муьлхха а Ибадат цІеначу даггара, АллахІан дуьхьа а дахь, рияна доцуш, цу кеппара, вайн Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) муха дина хьожуш, цо ма-дарра а дахь, тІаккха АллахІа кьобалдо хьан Ибадат, цунах мела а язбо хьуна.

19-гІа хаттар: «Рияь» бохург хІун ду?

Жоп: «Рияь» бохучух лууш дерг - ша еш йолу Іамал нахана гайтархьама яр ду, цара ша хесто лууш. Масала: ламазаш до, я марханаш кхобу, я сагІадоккху, я маьждиге лела, я Кьурьан доьшу, иштта кхин муьлхха а Іамал йо, нахе ша хаставайта лууш, нахе шена иман долуш стаг ву алийта лууш.

20-гІа хаттар: Рияца йина йолу Іамал АллахІа кьобалий?

Жоп: Рияца йина Іамал шина декъе екьалуш ю:

1- Іамалгьан дІаволалучу хенахь дуьйна а рияь дан дагахь волуш йолор ду. Масала: ламаз дан дІахІуттучу хенахь дагахь рияь долуш дІахІоттар. Иштта кхин муьлхха а Іамал елахь а, ткьа и Іамал АллахІа кьобальеш яц.

2- Іамалгьан волавелла а волуш, цу юккьехь рияь иккхи цуьнан дагчу. Масала: ламаз дан дІахІуттучу хенахь, дагахь цІенна АллахІан дуьхьа ламаз дан дог-ойла йолуш дІахІоьттина, ткьа цул тІаьхьа ламаз дечу

юккъехъ чувееанчу цхъанна хъалха рияъ ди цо, шен ламаз хъалхачул кхин а хазачу куьцехъ дарца дойла цо, я шен сужудехъ дукха Іарца дойла цо, я шен ламаз дахдарца дойла цо. Нагахъ цо шен дагчу иккхина долу рияъ хъем боцуш, катоьххана шен дагара дІадаьккхинехъ, шен дог-ойла АллахІна тІе а яхийтинехъ, и Іамал къобалхир ю цуьнан. Нагахъ цо шен дагчу иккхина долу рияъ катоьххана, цу минота дІа ца даккхахъ, цхъаболчу Іеламнаха цо еш йолу и Іамал йоьхна лоруш ю аьлла, ткъа кхечара и Іамал йоьхна ца лору аьлла.

21-гІа хаттар: «Ният» бохург хІун ду?

Жоп: «Ният» бохучух лууш дерг - цхъаь дан ойла сацар ду. Масала: ламаз дан аьлла хъалагІаьттина, ламаз дича хІун дара те, я ца дича хІун дара те бохуш ойланаш еш хилча, цунах ният ца хуьлу, я кхана марха кхаьбча хІун дара те, я ца кхаьбча хІун дара те бохуш ойланаш хыйзаш хилча, цунах ният ца хуьлу. Амма ламаз дан хъалагІаьттина, ламаз до ас аьлла цуьнан ойла сецнехъ - иза ният ду, иштта кхана марха кхобур ду ас аьлла цуьнан ойла сецнехъ - иза ният ду, иштта хир ду кхин муьлхха Іамалехъ деш долу ният а.

22-гІа хаттар: Ният доцуш йина Іамал АллахІа къобальеш юй?

Жоп: Яц. Муьлхха а еш йолчу Іамална ният хила дезаш ду. Масала: вохвелла я кхечу гІуллакхна аьлла шен ши куьг дилина, бага, мерчу хи а кхерзина, тІаккха юьхъ йилина волуш дагадеа цунна ша ламаз эца дезаш хилар, тІаккха ша ши куьг дилина ду, бага, мерчу хи кхерзина ду, юьхъ йилина ю аьлла кхидІа пхъаьрсаш дуьлуш дІаваха мегар дац цунна, хІунда аьлча цуьнан, ламаз эца воллу-кх со хІинца аьлла, ният ца хилла ша дІаволалуш юьххъехъ, цундела шен ният а дина, дуьххъара дуьйна юха волавала веза цуьнан ламаз эца. Иштта ду кхийолчу муьлхха Іамалехъ а.

23-гIа хатгар: Далил хIун ду муьлхха а еш йолчу Iамална ният хила дезаш хиларан?

Жоп: Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «Бакъала, ерриг Iамал нияташка хъаьжжина ю».¹⁰

24-гIа хатгар: Ният дагца а, маттаца а дан дезаш дуй?

Жоп: Дац. Ният дагца бен дан дезаш дац.

25-гIа хатгар: Маттаца дан мегар дуй ният?

Жоп: Мегар дац.

26-гIа хатгар: Ният маттаца дан цамагаран бахъана хIун ду?

Жоп: Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) я цуьнан асхъабаша а ният маттаца дина цахилар ду. Ният дагахъ хилчхъана тоьуш ду, маттаца баха оьшуш дац.

27-гIа хатгар: Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) я цуьнан асхъабаша а ният маттаца дина цахиларх, вай дан хIунда ца мега, вон хIума а ма дац иза?

Жоп: Iаишата (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, АллахIан Элчано (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «**Нагахъ цхъамма Iамал йинехъ Оха е аьлла а йоцу, иза къобалиййр йолуш яц**».¹¹

Тпаккха Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) маттаца ният де аьлла а я цо ша дина аьлла а цхъана меттехъ дац.

Кхечу хъадисехъ Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «**...Керла юкъа мел даьккхина хIума бидIат лоруш ду, ткъа массо а бидIат - тилар ду, массо а тилар жобжахати гIур долуш ду...**».¹²

¹⁰ Бухарий: 1

¹¹ Муслим: 1718

¹² Насий: 1578

Тпаккха маттаца ният Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) дина ца хилча, керла юкьдаьлла хуьлу, ткьа керла юкьдаьлла хIума - бидIат ду боху Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам), тIаккха бидIат - жобжахати чохь хир долуш ду а боху Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам).

28-гIа хаттар: Ният дагахь дан деза бохург, ша деш долу ният маттаца схьа а ца олуш, дагахь ала деза бохург дуй?

Жоп: Дац. Хьайна дагадаийта деза, бохург ду, хьо хIун дан гIерташ ву. Масала: ламазе хIуттучу хенахь, муьлха ламаз дан гIерташ ву дагадоуьйту ахь, хьайн дог-ойла ламаз до ас аьлла саца а йо ахь, тIаккха «**АллахIу акбар!**» олий, хьайн ламаз дIадоьхку.

Нагахь хьо ламаз оьцуш велахь, хьо ламаз эца гIерташ вуйла дагадоуьйту ахь, хьайн дог-ойла ламаз оьцу ас аьлла саца а йо ахь, тIаккха «**БисмиллахI**» олий, хьайн ламаз эца дIаволало.

Хьо марха кхаба гIерташ велахь, кхана марха кхобур ду ас аьлла хьайна дагадоуьйту ахь, хьайн дог-ойла кхана марха кхобур ду ас аьлла саца а йо ахь, иза хьан ният лоруш ду, иштта ду кхийолчу Iамалашкахь а.

29-гIа хаттар: Ибадат маса декье декьало, хIоранна а масалш далош довзийта уьш?

Жоп: Ибадат деа декье декьалуш ду:

1- ДегIаца деш долу Ибадат ду, масала: ламаз дар, марха кхабар, Хьаьж-цIа вахар, иштта кхин муьлхха а дегIаца деш долу Ибадат а.

2- Маттаца деш долу Ибадат ду, масала: Кьурьан дешар, АллахI хьехор, Iуьйранний, суьйранний доьшуш долу азкараш дешар, АллахIе доIанаш дар, АллахIе кхайкхар, иштта кхин муьлхха а маттаца деш долу Ибадат а.

3- Даьхница деш долу Ибадат ду, масала: закат даккхар, сагIийна хIума ялар, иштта кхин муьлхха а дикачу гIуллакхна харжьяр а.

4- Дагца деш долу Ибадат ду, масала: болх АллахІна тІебиллар, АллахІ везар, АллахІах кхерар, иштта кхин муьлхха а дагца деш долу Ибадат а.

30-гІа хаттар: Оцу Ибадатех цхьа а Ибадат АллахІ воцчунна дан мегаш дуй?

Жоп: Мегаш дац. ХІунда аьлча муьлхха а Ибадат цІе йолуш долу гІуллакх АллахІ воцчунна дар ширк лоруш ду.

31-гІа хаттар: «Ширк» бохург хІун ду?

Жоп: «Ширк» бохучух лууш дерг - АллахІца накъост нисвар ду.

32-гІа хаттар: Маса декъе декъало ширк?

Жоп: Ширк шина декъе декъало:

1- Доккха ширк.

2- Жима ширк.

33-гІа хаттар: Доккха ширк муьлха ду?

Жоп: Доккха ширк, масала: бозбуунчалла леладар, шена хиндерг хаьа бахар, АллахІ воцчуьнга пайда бало я зен дало аьлла тешар, АллахІ воцчуьнга дехар, АллахІ воцчуьнга кхайкхар, АллахІ воцчунна тІе болх биллар.

Иштта цу кеппара доккхачу ширкана юкьадогІуш ду лакхахь вай дийцинчу Ибадатийн деа декъах муьлхха а цхьаь АллахІ воцчунна хьовзадар.

34-гІа хаттар: Жима ширк муьлха ду?

Жоп: Жима ширк, масала: бІаьрг ца хилийта бохуш цІен бехчалг ехкар, неІаре я кевне лан тохар, я сийна бІаьрг оллар, я баІ оллар. Даьсса ведар дохьуш цхьаь дуьхьалкхетча я цициго некъ хадийча, некъ ца тов бахар. Я берана бІаьрг хилча, туьха хьовзадар; я дагар

дoбхкy aбллa, кyбйгaх тaй дeхкaр; я гopocкoпe хъaжaр, ишттa кxин цaрaх тeрa мeл дeрг a.

Ишттa цy кeппapa жимaчy ширкaнa юкъaдoгIуш дy - xIyмa хyучуннa я пaлтoсyчуннa тIeвaхaр.

Ишттa цy кeппapa жимaчy ширкaнa юкъaдoгIуш дy - мyълxхa a айхъa дeш дoлy Ибaдaт риянa дaр, АллaхIaн дyхъa a дoцyш.

Ишттa цy кeппapa жимaчy ширкaнa юкъaдoгIуш дy - АллaхI вoцyш мyълxхa a цъхaнa кxечyънaн цIaрaх дyй бaар.

Ишттa цy кeппapa жимaчy ширкaнa юкъaдoгIуш дy - мaсaлa: шa цъхъaъ дийр дy oлyчy хeнaхъ, «АллaхIнa a, хъeнeхaнa a лaахъ дийр дy aс» aлaр.

Ишттa цy кeппapa жимaчy ширкaнa юкъaдoгIуш дy - зaмaннa лeр a, мaхaнa¹³ лeр a.

35-гIa хaтгaр: Дoккxачy ширкaний, жимaчy ширкaний юккъeхъ xIун бaшxaллa ю?

Жoп:

1- Дoккxa ширк дичa, aдaмo шa дaлaлe хъaлxa тoбa a динa, и дитинa a дoцyш, цyънaн Ioжaллa хилaхъ, АллaхIa гeч цa дo цуннa. Ткъa жимa ширк – нaгaхъ aдaмaн шa дaлaлe хъaлxa тoбa a динa, и дитинa a дoцyш, Ioжaллa хилaхъ, АллaхIa Шeнa лaахъ гeчдийр дy цуннa Шeн кoмaършoнцa, ткъa Шeнa лaахъ Iaзaп лyр дy цуннa Шeн нийсoнцa.

2- Дoккxa ширк дaрo aдaмo мeл йинa Iaмaлaш йoхaйo, ткъa жимaчy ширкo - и ширк юкъaдeанa йoлy Iaмaл бeн цa йoхaйo. Мaсaлa: цъхъaннa хъaлxa рияъ дeш, лaмaз ди цъхъaммa, цo динa дoлy и лaмaз къoбaлдийр дoлyш дaц, aммa кхийoлчy Iaмaлaшнa зeн дийр дaц цo.

3- Дoккxa ширк дичa, бyсaлбa дин чyърa aрaвoлy, ткъa жимa ширк дичa, бyсaлбa дин чyърa aрa цa вoлy.

¹³ Ветер

4- Нагахь доккха ширк диначу стеган, ша валале хьалха тоба данза а волуш, и дитанза а волуш валар нислахь, даиманна а жобжахатехь хир ву, цкъа а ара ца волуш, ткъа жима ширк динарг, АллахIа Шена лаахь, цо диначу ширкан бараме хьабжжина, жобжахати а вахийтина, цул тIаьхьа цигара аравоккхур ву и Шен нийсонца, Шена лаахь, цунна гечдийр ду Цо, жобжахати а ца вохуйтуш, Шен комаьршонца.

36-гIа хаттар: АллахI воцчуьнан цIарах дуй бааран куц муха ду?

Жоп: Иза - АллахI воцуш муьлхха а кхечу хIуманан цIарах дуй баар ду. Масала: сийначу стигалора! Iаьржачу лаьттора! Вайн Пайхамарора! Делан Элчанора! Вайн эвлияора! Вай гIондолчу эхартора! Вайн дахарора! Делан беркатора! Иштта, АллахIан цIей, Цуьнан куцций доцуш, муьлхха а хIуманан цIарах биьна дуй цу юкъабогIу.

37-гIа хаттар: АллахI воцчух дуй баар ширк хIунда ду?

Жоп: Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) иза ширк ду аьлла-н дера ду, Ибн Iумара (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, шена хезира АллахIан Элчано (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) олуш: «АллахI воцчух дуй биьначо ширк дина».¹⁴

38-гIа хаттар: Баа магош болу дуй муьлха бу?

Жоп: Баа магош болу дуй, муьлхха а АллахIан цIерашха цхьана цIарах, я АллахIан куьцашха цхьана куьцах биьнарг бу. АллахIан цIерашха цхьана цIарах дуй бааран масал кху кепара ду: ВаллахIи! я БиллахIи! я ТаллахIи! Иштта кхин муьлхха а АллахIан цIарах магош ду дуй баар.

Ткъа АллахIан куьцашха цхьана куьцах дуй бааран масал кху кепара ду: Делан Къуръанора! Делан вазаллора! Делан сийлаллора! Делан воккхаллора! Иштта кхин муьлхха а АллахIан куьцах магош ду дуй баар.

¹⁴ Абу Давуд: 3251

39-гIа хаттар: Къуръан АллахIан куьцашна юкъа муха доьду?

Жоп: Къуръан - АллахIан къамел ду, цундела иза АллахIан куьцашна юккъара ду, тIаккха Къуръанах дуй баа магош ду.

40-гIа хаттар: Бакълуйш, АллахI воцчух дуй кхоллар къа ду доккха лоруш, я АллахIах къера дуй кхоллар ду доккха лоруш?

Жоп: Бакълуйш, АллахI воцчух дуй кхоллар къа доккхаха лоруш ду.

41-гIа хаттар: XIунда ду, бакълуйш, АллахI воцчух дуй кхоллар къа доккхаха лоруш?

Жоп: АллахIах къера дуй кхоллар даккхийчу къиноьх лоруш ду, ткъа АллахI воцчуьнан цIарах дуй кхоллар - жима ширк ду, ткъа жима ширк даккхийчу къиношлахь а доккха къа лоруш ду.

42-гIа хаттар: АллахI воцчух дуй биъначо хIун дан деза?

Жоп: АллахI воцчух хууш я ца хууш дуй биъначо цунна тIаьххье хIара дешнаш ала деза: «**Лá илáхIа иллаллахI**».

43-гIа хаттар: Нагахь цхьамма АллахIах дуй кхуллуш цхьаь ехачь, хIун дан деза?

Жоп: АллахIах дуй а кхоьллина, цхьамма цхьаь ехча, цо ехнарг дIаяла еза. Ткъа нагахь цо цхьаь дар дехнехь, цо бохург дан а деза.

44-гIа хаттар: Нагахь цхьамма, АллахIах дуй кхуллуш, ехна хIума шена чIогIа хьашт йолуш хIума елахь, я дIаяла аьтто боцуш хIума елахь, хIун дан деза?

Жоп: АллахIах дуй кхоьллина, ехна хIума дIаялар, иза АллахI вазваран дуьхьа ду, иштта ехна хIума дIаяла аьтто боцуш хIума елахь, я чIогIа шена хьашт йолуш хIума елахь, хIумма дац дIа ца елча а.

45-гIа хаттар: Нагахь цхьамма, АллахIах дуй кхоьплина, вон хIума де бахахь, я вон хIума деш шена гIо де бахахь, я бакъду - дац ца хуу эладита даржаде бахахь, я дика хIума дита бахахь, хIун дан деза?

Жоп: Ишттачу хьолехь цуьнан къамел тергал дийр дац.

46-гIа хаттар: Ширк - даккхийчу къинойх лоруш ду я кегийчу къинойх ду?

Жоп: Ширк - уггаре а доккха къа лоруш ду. Ширк дича, бусалба дин чуьра араволуш ву, IабдуллахIа (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, ша Пайхамаре (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) хьаттира аьлла: «АллахIна гергахь уггар доккха къа муьлхарг ду?». Цо элира: «**Ахь АллахIца накъост вар ду, Цо хьо кхоьллиншехь...**».¹⁵

47-гIа хаттар: Ширк деш, цунах дIахаьдда а воцуш, я шегара даьллачу ширканна дохковаьлла, тоба дина а воцуш, веллачунна АллахIа гечдой?

Жоп: Ца до. Ширк - уггаре даккхийчу къинойх а доккха къа лоруш ду. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Бакъал а, АллахIа геч ца до Шеца ширк дарна**».¹⁶

48-гIа хаттар: Нагахь, ширк дина, амма ша валале хьалха, цунах кхета а кхетта, иза Iад а дитина, АллахIе шена гечдар дехча, гечдой АллахIа?

Жоп: Ша диначу ширкана ша валале хьалха дохко а ваьлла, иза Iад а дитина, АллахIе гечдар дехча, АллахIа гечдо цунна. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**АллахI ву-кх дерриге къиношна гечдеш**».¹⁷

¹⁵ Бухарий: 4477

¹⁶ Сура: ан-Нисаь, аят: 48

¹⁷ Сура: аз-Зумар, аят: 53

Амма, нагахь дохковаьлла а воцуш веллехь, цкъа а гечдеш дац цунна, АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Бакъал а, АллахІа геч ца до Шеца ширк дарна**».¹⁸

49-гІа хаттар: Ширк дина, цу тІера юха а ца волуш, дохко а ца волуш веллачунна хІун бекхам хир болуш бу?

Жоп: Ширк дина, цунах юха а ца волуш, я дохко а ца волуш веллачунна бекхам, даимна а жобжахатехь, цкъа а цу чуъра ара а ца волуш вагар бу. АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**АллахІаца ширк динарг, иза милла велахь а, цунна АллахІа хъарам йина ялсамани, цуънан воързу меттиг жобжахати а юкх**».¹⁹

50-гІа хаттар: Ширк доцуш, кхидолу доккха къа латийча, бусалба дин чуъра араволуш вуй?

Жоп: Вац. Даккхийра къинош летийча, бусалба дин чуъра араволуш вац, цуънгара ширк а, иштта кхидолу муьлхха а бусалба динах воккхуш долу хІума даьлла дацахь.

51-гІа хаттар: Даккхийра къинош леточуъра сецна а воцуш велларг жобжахатехь хир вуй?

Жоп: Бусалба а волуш, даккхийра къинош летош, уьш Іаддитина а воцуш веллачун гІуллакх АллахІехь хир ду. Шена лаахь - гечдйр ду АллахІа цунна, ткъа Шена лаахь - цо динчу къинойн барамехь Іазап лур ду АллахІа цунна. Делахь а, цкъа хІума ду билгалдаккха дезаш, вайн ала йиш яц иза жобжахати вахана, нагахь и бусалба хиллехь, делахь а, цуънан чаккхе ма вон хили-кх ала йиш ю, АллахІа цунна Іазап даларна кхерам буйла а хаба вайна. Нагахь муьлхха а цкъа дика стаг, даккхийрачу къиношха ларлуш а волуш, АллахІан новкъахь а волуш веллехь, иза ялсамани вахана ала а йиш яц вайн, делахь а вайн ала йиш ю - цуънан чаккхе хаза хили аьлла, ишттаниг ялсамани вахана хиларе сатуьсийла а ю вайн.

¹⁸ Сурат: ан-Нисаь, аят: 48

¹⁹ Сурат: ал-МаидахІ, аят: 72

52-гIа хаттар: Ширк доцуш, кхидолу даккхийра кьинош муьлхарш ду?

Жоп: Ширк доцуш, кхидолу даккхийра кьинош ду, масала: децаненаца вон хилар. Бехк боцу бусалба стаг вер. ХIума лачкьор. Къаьркъа мийлар, я кхин муьлхха корта бахош йолу хIума лелор. Бозбуунчалла лелор. Ша палтийсар а, кхечуьнга шена тийсийтар а. ХIума хаьа бохучу нахах тешар. Божарий зударех тарбалар а, иштта зударий божарех тарбалар а. Рузба дитар а. Хьаткьах цIано ца яр. ЦадогIучунна наьIалт кхайкхор. Иштта кхидIа а.

53-гIа хаттар: Адамийн кьинош мича хенахь дуьйна дIаяздан доладо?

Жоп: Адам гIеметтадахча доладо кьинош дIаяздан.

54-гIа хаттар: ГIеметтахIотталц диканаш а ца яздо цунна дIа?

Жоп: Яздо. Жимчохь дуьйна цо деш долу диканаш дIаяздеш ду, ламаз дерг, марха дерг, иштта кхин дерг а, царех цунна ял а язйо.

55-гIа хаттар: ГIеметтахIотталц деш долу кьинош дIа ца яздеш, амма диканаш дIаяздеш хиларан хIун бахьана ду?

Жоп: Иза вайн АллахI комаьрша хилар, вайца кьинхетаме хилар, вайца дика хилар ду. Иштта АллахIа Ша кьинхетаме хиларна гIеметтахIобттиначо дина къа а ца яздо цхьаь бен, иза а дIа ца яздеш ялх сахьтехь собар до, хьо дохковолий хьожуш, нагахь дохковалахь иза а дIаяздийр доцуш. Амма ахь дика дерг дича, иза сихха дIаяздо, мелхо ахь цхьа дика дерг дича цуьнан метта хьуна итт дика яздо, кхин сов яздан а тарлуш ду, ворхI бIене кхаччалц, ахь цIена даггара АллахIан дуьхьа дина хиларе хьаьжжина.

56-гIа хаттар: ГIеметтахIотталц кьинош тIеяздеш ца хилча, бере ламаз дайта гIерта а, марха кхабийта гIерта а оьшуш дуй?

Жоп: Оьшуш ду. Бер жималлехь дуьйна а бусалба дине марздалийтархьама, ламаз дайта а деза, марха кхабийта а деза, иштта кхийолу Iамалаш а кхочушгьайта еза цуьнан ницкъ кхачаран

барамехъ. Жимчохъ дуьйна бер бусалба дине марз ца дича, доккха хилча цунна марздан хала хуьлу, Дала Шен кьинхетам бина цунна и марз ца дахъ, хьан ницкъ а кхочур бац цунна и марздан, тIаккха иза тиларчу даха а герга ду.

57-гIа хаттар: ГIеметтахIоттале кхелхина бер ялсаманехъ хир ду я жобжахатехъ хир ду?

Жоп: ГIеметтахIоттале хьалха кхелхина долу бер ялсаманехъ хир ду.

58-гIа хаттар: Да-нана керста долу бер гIеметтахIоттале кхелхича, ялсаманехъ хир ду я жобжахатехъ хир ду?

Жоп: Да-нана керста долуш, гIеметтахIоттале хьалха кхелхина бер, цхьаболчу Iеламнаха, АллахIна бен ца хаьа и мичахъ хир ду аьлла. Ткъа кхиболчу Iеламнаха уьш ялсаманехъ хир ду, ялсаманерчу нехан хьадалчаш хир ду уьш аьлла, иза нийсох дерг а ду.

59-гIа хаттар: Уггаре а чIогIа АллахIа ма де аьлларг муьлха къа ду?

Жоп: Ширк дар ду.

60-гIа хаттар: Уггаре а чIогIа АллахIа де аьлла, ома дина тIедиллинарг хIун ду?

Жоп: Тавхьид ду.

61-гIа хаттар: «Тавхьид» бохург хIун ду?

Жоп: «Тавхьид» бохучух лууш дерг - АллахI цхьаьвар ду, дерриг Iибадаташ цхьана АллахIна бен ца деш.

62-гIа хаттар: Уггаре хьалхара важиб хIун ду бусалбанна тIехъ долу?

Жоп: Тавхьид Iамаяр ду.

63-гIа хаттар: Тавхьид хIунда Iамош ю?

Жоп: АллахI вовзархьама. Ша Ибадат деш верг шена вовзийтархьама. Ша хьанна Ибадат деш ву хаййтархьама. АллахIна Ибадат дархьама, Цуьнца накъост ца нисвеш. Ширках шен дог а, ша деш долу Ибадат а цIандархьама.

64-гIа хаттар: Тавхьид маса декъе екъало?

Жоп: Тавхьид кхаа декъе екъало.

65-гIа хаттар: Муьлхарш ду тавхьидан кхо дакъа?

Жоп:

1- Олаллехь АллахI цхьаъвар: иза - массо а хIума кхолларехь а, массо а хIума лелорехь а, массо а хIуманна олалла дарехь а, массо а хIуманан паччахь хиларехь а, цу дерригенехь а АллахI цхьаъвар ду.

2- Ибадатехь АллахI цхьаъвар: иза - массо а тайпана Ибадаташ цхьана АллахIна дар ду.

3- АллахI цхьаъвар ду, АллахIа а, Цуьнан Элчано а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) йийцинчу АллахIан цIерашкахь а, Цуьнан куьцашкахь а, Цуьнан куьцийн маъIнаш ца талхош я хийца а ца хуьйцуш.

66-гIа хаттар: Массо а Пайхамарша а, Элчанаша а шайн къаьмнашка уггаре хьалха хIун дуьйцуш хилла?

Жоп: Массо а Пайхамарша а, Элчанаша а шайн къаьмнашка уггаре а хьалха тавхьидан шолгIа дакъа дуьйцуш хилла. Иза - Ибадатехь АллахI цхьаъвар ду, массо а тайпа Ибадаташ цхьана АллахIна а бен ца деш.

67-гIа хаттар: Ибадатехь АллахI цхьаъвар дийцарал а хьалха АллахI хилар дуйцуш хIунда ца хилла цара?

Жоп: Ибадатехь АллахI цхьаъвар дийцарал а хьалха АллахI хилар дуйцуш ца хилла, хIунда аьлча церан къаьмнаша къобалдеш хилла АллахI хилар.

68-гIа хаттар: Керста боллушехь а АллахI хилар къобалдеш хилла цара?

Жоп: Хилла.

69-гIа хаттар: Абу-ЖахIла а, Абу-ЛакIаба а, кхиболу вайн Пайхамарна (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) дуйхьал тIемаш биначу керстанаша а къобалдеш хилла АллахI хилар?

Жоп: Хилла.

70-гIа хаттар: «Шу а, стигалш а, латтанаш а кхоьллинарг мила ву, малх а, бутт а лелош верг мила ву, стиглара догIа доуйтург мила ву, ворхIе стигалан Дела а, Iаршан Дела а мила ву, массо а хIуманна паччахьалла шен карахь дерг мила ву?», - аьлча, хIун олуш хилла цара?

Жоп: «АллахI ву» олуш хилла.

71-гIа хаттар: И дерриге цу керста наха къобалдеш хиларан далил хIун ду?

Жоп:

-Шаьш кхоьллинарг АллахI хилар цара къобалдеш хиларан далил - АллахIа боху цу хьокъехь Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Нагахь ахь цаьрга хаттахь, мила ву уьш кхоьллинарг, билгалла цара эр ма ду: «АллахI ву»».**²⁰

-Стигалш а, латта кхоьллинарг АллахI хилар цара къобалдеш хиларан далил - АллахIа боху цу хьокъехь Шен сийлахьчу Къуръан

²⁰ Сурат: аз-Зухруф, аят: 87

чохь: «Нагахь ахь цаьрга хаттахь, мила ву стигалш а, латта а кхоьллинар, билгалла эр ма ду цара: «Уьш кхоьल्लीна-кх Нуьцкъаллачо, хууш волчо»».²¹

-Шайна рицкъ луш верг а, шайна гар, хазар делларг а, гуллакхаш лелош верг а АллахI хилар цара кьобалдеш хиларан далил - АллахIа боху цу хьокъехь Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Ала цаьрга, мила ву шуна стиглара а, лаьтгара а рицкъ луш верг? Мила ву Шен карахь дерг хазар а, гар а, еллагъух дийна хIума йолуьйтуш верг мила ву, хатта цаьрга, дийначух елларг йолуьйтуш верг мила ву, хатта цаьрга, гуллакхаш лелош верг мила ву, хатта цаьрга? Цара эр ма ду: «АллахI ву!». ТIаккха ахь ала цаьрга: «Кхера ца кхоьру те шу?!»».²²

-Латта а, цу чохь мел дерг а АллахIан хилар цара кьобалдеш хиларан далил - АллахIа боху цу хьокъехь Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Ахь ала цаьрга: «Хьенан ду латта а, цу тIехь мел дерг а, нагахь шайна хаахь?». Цара эр ма ду: «АллахIан ду!» ТIаккха ахь ала: «Хьехамах ца кхета те шу?!»».²³

-ВорхIе стиглан а, Iаршан а Дела верг АллахI хилар цара кьобалдеш хиларан далил - АллахIа боху цу хьокъехь Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Ахь ала цаьрга: «Мила ву ворхIе стиглан Дела, Мила ву оцу йоккхачу Iаршан Дела?». Цара эр ма ду: «АллахI ву!». ТIаккха ахь ала: «Кхера ца кхоьру те шу?!»».²⁴

-Массо хIуманна тIехь паччахьалла Шен карахь дерг АллахI хилар цара кьобалдеш хиларан далил - АллахIа боху цу хьокъехь Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Ахь ала цаьрга: «Массо хIуманна тIехь паччахьалла Шен карахь дерг мила ву, и ву ларбеш верг, Шех кьелхьараваккхалур воцург иза ву, нагахь шайна хаахь?». Цара

²¹ Сурат: аз-Зухруф, аят: 9

²² Сурат: Юнус, аят: 31

²³ Сурат: ал-Муьминун, аят: 84-85

²⁴ Сурат: ал-Муьминун, аят: 86-87

эр ду хьуна: «АллахІан керахь ду и дерриге!». ТІаккха ахь ала:
«Ма чІогІа Іехаделла-кх шу тІаккха?!»». ²⁵

72-гІа хаттар: И дерриг цара кьобалдина хилча, АллахІ хилар цара кьобалдина хилча, уьш керста хиларан бахьана хІун ду?

Жоп: И дерриг цара кьобалдешшехь уьш керста хиларан бахьана ду: цара шаьш деш долу Ибадат цхьана АллахІна деш ца хилар, Ибадат дечу хенахь АллахІца ширк деш хилла цара.

73-гІа хаттар: Ибадатехь АллахІца ширк муха деш хилла цара?

Жоп: Шайна цхьа бала тІеІоттабелча я шаьш цомгуш хилча - шайн жаІаршка кхойкхуш хилла цара орцане, цаьрга доьхуш хилла цара шайна гІо дар а, шайна гІоли яр а, АллахІе а ца доьхуш.

74-гІа хаттар: Вайн Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам): «Шаьш кхоьллинчу АллахІе деха, оцу жаІаршка а ца доьхуш», - аьлча, хІун олуш хилла керста наха?

Жоп: Цара олуш хилла: нийсса дІа АллахІе деха шаьш цІена дац, кьинош долуш ду шаьш, хІара жаІарш АллахІна герго ю, оха кхаьрга доьху. Аша АллахІе тхуна гІо дар, тхуна орцах валар, тхуна гІоли яр дехийша олий.

75-гІа хаттар: Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) шайга: «Нийсонна тІаьхьадаза, АллахІца ширкаш ма де», - аьлча, хІун олуш хилла керста наха?

Жоп: Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) шайга: «Нийсонна тІаьхьадаза, АллахІца ширкаш ма де», - аьлча, цара олуш хилла: «Тхайн дайша лелиначунна тІаьхьадозуш ду тхо, ткьа оцу тхайн дайша лелинарг дита дагахь а дац тхо».

²⁵ Сурат: ал-Муьминун, аят: 88-89

76-гIа хаттар: ФирIавна кьобалдеш хиллий АллахI хилар?

Жоп: Ма-дарра дийцича-м, АллахI хилар кьобал ца деш керста хилла вац цхьана а заманчохь, ша бохучунна тIера цавалархьама, я шен кураллаш бахьанехь дуьхьалваьлла хилларг бен, амма цхьа бакъ ду, цара а цхьаьна шайн дагца кьобалдеш-м хилла АллахI хилар, матгаца мукIарло ца динехь а. АллахIа боху церан хьокъехь Шен сийлахьчу Кьурьан чохь: «Цара тIе ца оьцуш дIатеттира, шайн дегнаш царех тешна доллушехь, харцонна а, дозалладарна а».²⁶

77-гIа хаттар: АллахIан цIерш маса декъе екьало?

Жоп: Кхаа декъе екьалуш ю АллахIан цIерш:

- 1- АллахIа Шен Маликашна а, иштта Шена лиьначу Пайхамаршна а, Элчанашна а йовзийтина цIерш ю, Кьурьан чохь хьахийна а йоцуш.
- 2- Кьурьан чохь хьахийна йолуш, Шен лешна йовзийтина цIерш ю.
- 3- Шен кхолламашха цхьана а кхолламна йовзийтина йоцу цIерш ю.

78-гIа хаттар: АллахIан мел цIе ю?

Жоп: АллахIан шортта ю цIерш. АллахI воцчунна мел ю хуур а доцуш.

79-гIа хаттар: Хьадисехь АллахIан дезткъе ткъайоьсна²⁷ цIе ю аьлла хьахийна дац?

Жоп: Ду. Делахь а, АллахIан дезткъе ткъайоьсна цIе бен яц бохург дац иза. Кхечу хьадисашкахь билгалдолу АллахIан кхин а сов цIерш хилар.

²⁶ Сурат: ан-Намл, аят: 14

²⁷ 99

80-гIа хаттар: «АллахI» боху цIе мосазза хьахийна ю Къуръан чохь?

Жоп: Къуран чохь «АллахI» боху цIе ши эзар ялх бIе довзткъе вуърхИитгазза²⁸ хьахийна ю.

81-гIа хаттар: Шена чохь массо аьтехь «АллахI» боху цIе хьахийнарг муьлха сурат ду?

Жоп: «ал-МужадалахI» сурат ду.

²⁸ 2697

82-г1а хаттар: Аллах1ан ц1ерех дeзтк1е тк1айо1сна ц1е сх1айийцах1а?

Жоп:

1- ар-Рахьм1ан	2- ар-Рахь1им	3- ал-Малик
4- ал-Къудд1ус	5- ас-Сал1ам	6- ал-Муьмин
7- ал-Мух1аймин	8- ал-Газ1из	9- ал-Жабб1ар
10- ал-Мутакаббир	11- ал-Х1аликь	12- ал-Б1ариь
13- ал-Мусаввир	14- ал-Аввал	15- ал-Ахир
16- аз-З1ах1ир	17- ал-Б1ат1ын	18- ас-Сам1и
19- ал-Бас1ыр	20- ал-Мовл1а	21- ан-Нас1ыр
22- ал-1афувв	23- ал-Къад1ир	24- ал-Лат1иьф
25- ал-Хаб1ыр	26- ал-Витр	27- ал-Жам1ил
28- ал-Хьайий	29- ас-Ситт1ир	30- ал-Каб1ир
31- ал-Мута1ал	32- ал-В1ахьид	33- ал-Къахх1ар
34- ал-Хьаккь	35- ал-Муб1ин	36- ал-Къавый
37- ал-Мат1н	38- ал-Хьайй	39- ал-Къайй1ум
40- ал-1алий	41- ал-1аз1ым	42- аш-Шак1ур
43- ал-Хьал1им	44- ал-В1аси1	45- ал-1ал1им
46- ат-Тавв1аб	47- ал-Хьак1им	48- ал-Г1аний
49- ал-Кар1им	50- ал-Ахьад	51- ас-Самад
52- ал-Къар1иб	53- ал-Мужиб	54- ал-Г1аф1ур
55- ал-Вад1уд	56- ал-Валий	57- ал-Хьамид
58- ал-Хьаф1из	59- ал-Мажид	60- ал-Фатт1ахь
61- аш-Шах1ид	62- ал-Мукъаддим	63- ал-Муаххир
64- ал-Мал1ик	65- ал-Мукътадир	66- ал-МусаШир
67- ал-Къ1абид	68- ал-Б1асит1	69- ар-Р1азикь
70- ал-Къ1ах1ир	71- ад-Дайй1ан	72- аш-Ш1акир
73- ал-Манн1ан	74- ал-Къ1адир	75- ал-Халл1акь
76- ал-М1алик	77- ар-Разз1акь	78- ал-Вакил
79- ар-Рак1иб	80- ал-Мухьсин	81- ал-Хьасиб
82- аш-Ш1аф1и	83- ар-Раф1икь	84- ал-Му1т1иь
85- ал-Мукъ1ит	86- ас-Сайид	87- ат-Т1айийб
88- ал-Хьакам	89- ал-Акрам	90- ал-Барр
91- ал-Г1аф1ар	92- ар-Рау1ф	93- ал-Вахх1аб
94- ал-Жавв1ад	95- ас-Субб1ухь	96- ал-В1арис
97- ар-Рабб	98- ал-Ал1а	99- ал-Ил1ах1

83-гIа хатгар: Арахь некъашца АллахIан цIерш я Къуръан чуъра аяташ яздан мегар дуй?

Жоп: Мегар дац.

84-гIа хатгар: ТIехь АллахIан цIе йолу я Къуръан чуъра муълхха а аят долу духар лело мегар дуй?

Жоп: Мегар дац. ТIехь АллахIан цIе я Къуръан чуъра муълхха а аят долу духар лело мегар дац, кучана тIехь хуьлийла иза, я коьрта туьллучу хIуманна тIехь хуьлийла иза, я коча уллучу хIуманна тIехь хуьлийла иза, я суьлхъанаш тIехь хуьлийла иза, я сахътана тIехь хуьлийла иза.

Иштта мегаш дац АллахIан цIе я Къуръан чуъра муълхха а аят тIехь долу хIума хIусамехь хазаллина аьлла дIахIоттийна латто а, я хIума юучу пхьегIина тIеяздан а, я арахула хIусаман пенна тIеяздан а, я кевнна тIеяздан а, я арахула туьканна тIеяздан а, я машенна тIеяздан а, я машенна чуолла а.

Иштта мегаш дац АллахIан цIе я Къуръан чуъра муълхха а аят, маъждиг чу пенашна тIетоха а, я маъждиган арахъара пенашна тIетоха а.

85-гIа хатгар: ТIехь АллахIан цIе я Къуръан чуъра муълхха а аят долу духар лело, я уьш машенна тIе, я кевнна тIе, я туьканна тIе, иштта кхийолчу метте яздан ца магаран бахъана хIун ду?

Жоп: АллахIан цIе я Къуръан чуъра муълхха а аят, ларамбеш, сийлахь, деза лело дезаш ду, ткъа АллахIан цIе я Къуръан чуъра муълхха а аят духарна тIехь хилча, стаг и духар тIехь долуш боьхачу меттехула лела, и тIехь долуш дIавижар нислур ду, тIаккха АллахIан цIарна я оцу аятна тIехула дIасакерчар ву, и духар тIехь долуш охъахаар нислур ду, тIаккха АллахIан цIарна я оцу аятна тIе букъ таIийна Иийр ву, тIаккха и духар бехделча, дитта а дезар ду, и коьрта туьллург бен яцахь а, тIаккха АллахIан цIе я и аят цхъа а ларам сийдоцуш, хъерчаеш, йитта езар ду.

Иштта АллахІан це я Къуръан чуъра аят машенна тІеяздина хилча, и машен боъхачухула лела, цу тІе хатташ кхета, боъха ерг кхета, ткъа иза АллахІан це я и аят сийсаздар ду, я оцу машен чу дІаоьллина хилча, цу машен чохъ сигаьрка узу, я эшар локхуйту, я машен дІайоьдуш цхъа а сийдоцуш дІасаетта АллахІан це я и аят.

Иштта АллахІан це я Къуръан чуъра аят хазаллина арахула хІусаман пенашна тІе, я маъждиган пенашна тІе, я туьканашна тІе, я кевнашна тІеяздича, цу тІе боъхалла кхета, цхъа а сийдоцуш арахъ дІатоьхна латтош хуьлу иза, ткъа АллахІа Шен цІерш а Къуръан чуъра аяташ а вай цаьрца кечдалиьта диссийна дац, мелхо а вайга цаьрца Іамал йита диссийна ду.

Иштта и дерриге АллахІан цІеран я оцу аятан сий дайарна юкъадогІуш ду, цундела уьш мегар дац.

86-гІа хаттар: АллахІан доьзалхо вуй?

Жоп: АллахІан доьзалхо вац. Я да-нана дац. Я зуда яц. Я накъост вац. Ша цхъаъ ву Иза, Шеца цхъа а накъост воцуш.

87-гІа хаттар: АллахІ кхоьллинарг мила ву?

Жоп: АллахІ кхоьллина вац цхъаммо а, мелхо АллахІ ву массо а хІума кхоьллинарг, АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохъ: «АллахІ ву массо а хІума кхоьллинарг».²⁹

88-гІа хаттар: АллахІ кхоьллинарг мила ву те, муха хилла ву те бохуш йолу ойланаш дагаяьхкинчо хІун дан деза?

Жоп: Цкъа - делахъ, иштта ойланаш ян мегар дац.

ШолгІа делахъ, нагахъ шайтІано шена иштта йолу ойланаш дагатийсахъ, сихха шен дагара и вон ойланаш дІаяха а еза, пул сов Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) хІара дешнаш ала аьлла цу кепара ойланаш дагаяьхкинчо: «АІузу биллахІи минаш-шайтІанир-ражІм».

²⁹ Сурат: аз-Зумар, аят: 62

89-гIа хаттар: Массо а меттехь долу хIума хууш верг мила ву?

Жоп: АллахI ву, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Хьуна ца хаьа, стиглахь а, латта тIехь а мел дерг АллахIна хууш хилар».³⁰

90-гIа хаттар: АллахIна санна, массо а меттехь долу хIума хууш кхин цхьа а вуй?

Жоп: Вац. АллахI ву массо меттехь дерг хуург, кхин цхьа а вац.

91-гIа хаттар: АллахI хезаш а, гуш а вуй?

Жоп: АллахI массо хIума хезаш ву, массо а хIума гуш ву.

92-гIа хаттар: Далил хIун ду, АллахIна массо хIума хезаш а, гуш а хиларан?

Жоп: АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Баккъал а, И (АллахI) ву-кх, (дерриге хIума) хезаш а, гуш а верг».³¹

Цу аятах вайна билгалдолу, АллахI массо хIума хезаш, гуш а хилар.

93-гIа хаттар: АллахIан хазар, гар муха ду, вайн хазар, гар санна дуй?

Жоп: Дац. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хIума дац».³²

АллахIан хазар а, гар а муха ду - иза вайна хаа йиш яц. Муха ду цуьнан хазар, гар бохуш, ойланаш ян а мегар дац. АллахIа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахIна хаза а хеза, ган а го аблла, амма муха хеза я муха го ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

³⁰ Сурат: ал-Хъажж, аят: 70

³¹ Сурат: ал-Исраъ, аят: 1

³² Сурат: аш-Шура, аят: 11

94-гIа хаттар: АллахI санна, массо а хIума хезаш а, гуш а кхин цхъа а вуй?

Жоп: Вац. Цхъа АллахI бен, кхин цхъа а вац массо хIума хезаш, гуш верг.

95-гIа хаттар: Iаьржачохь неIарш а, кораш а дIа а кьевлина деш дерг гой АллахIна?

Жоп: Го. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Баккъал а, И (АллахI) ву-кх дерриге гуш верг**».³³

96-гIа хаттар: Дуьненчохь массо а адамо деш дерг гой АллахIна?

Жоп: Го. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Баккъал а, И (АллахI) ву-кх дерриге гуш верг**».³⁴

97-гIа хаттар: Цхъа а воцчохь къайлаха аьлларг дIахезий АллахIна?

Жоп: Хеза. Ала а алале, хьуна дагадеънарг а хаъа, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Аша шайн къамелаш къайлакхехьахь а я хозуьйтуш дахь а, И (АллахI) хууш ма ву шун дегнашкахь дерг**».³⁵

98-гIа хаттар: Дуьненчохь массо а адамо олуш дерг хезий АллахIна?

Жоп: Хеза. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Баккъал а, И (АллахI) ву-кх, (дерриге хIума) хезаш а, хууш а верг**».³⁶

99-гIа хаттар: АллахIна ца хууш къайлаха цхъа а хIума дан ницкъ хир барий кху дуьненчохь цхъаннен а?

Жоп: Хир бацара. АллахIна ца хууш къайлаха цхъа а хIума дан ницкъ хир бацара цхъаннен а, кху дуьненахь а я кху дуьненал арахъа

³³ Сурат: ал-Мулк, аят: 19

³⁴ Сурат: ал-Мулк, аят: 19

³⁵ Сурат: ал-Мулк, аят: 13

³⁶ Сурат: Фуссилат, аят: 36

а. АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «АллахІах къайлаха ма дац дуьненахь а, стиглахь цхьа а хІума».³⁷

100-гІа хаттар: Дуьненчохь мел хуьлург хаьий АллахІна?

Жоп: Хаьа. АллахІна кху дуьненчохь а я кху дуьненал араха а мел хуьлург а, хилларг а хаьа, мел хиндерг а хаьа, цкъа а хиндоцург а хаьа, и хила дезаш хилча, муха хир дара, мелхо а АллахІа хІара латтанаш а, стигалш а кхоллале шовзткъе итт эзар³⁸ шо хьалха дІаяздина кху латтанашкахь а, стигалшкахь а мел хир дерг.

101-гІа хаттар: Дуьне кхоллале шовзткъе итт эзар шо хьалха мел хир дерг АллахІа дІаяздина хиларан далил хІун ду?

Жоп: ІабдуллахІ ибн Іамр ибн Іаса (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллахІан Элчано (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) олуш хезира шена аьлла: «Стигалш а, латта кхоллале шовзткъе итт эзар шо хьалха АллахІа дІаяздина мел хир дерг...».³⁹

102-гІа хаттар: Дуьне кхоллале шовзткъе итт эзар шо хьалха бен хууш ца хилла АллахІна мел хир дерг?

Жоп: Хууш хилла. Мел хилларг а, мел хир дерг а я цкъа а хир доцург а, и хуьлуш хилча муха хир дара, и дерриге АллахІна хууш хиларан хьалхе ян яц, цуьнан доза а я барам а бац, азаллехь дуьйна хууш ду АллахІна иза-м, хІинца ахь хІара дешнаш доьшур дуй а, хІорш доьшуш хьо мичахь хир ву а, ахь уьш муха доьшур ду а, иштта кхин мел дерг а хууш ду АллахІна азаллехь дуьйна, ткъа хьадисехь дуьйцург – АллахІа Шена и азаллехь дуьйна хууш дерг дІаяздина йолу хан ю.

103-гІа хаттар: АллахІ массо меттехь вуй?

Жоп: АллахІ массо меттехь дерг хууш ву, гуш ву, амма массо меттехь вац.

³⁷ Сураг: а́ли-Имра́н, а́ят: 5

³⁸ 50 000

³⁹ Муслим: 2653

104-гIа хаттар: Мичахь ву АллахI?

Жоп: АллахI Стиглахь Iарш тIехула ву.

105-гIа хаттар: Стигална чохь ву АллахI?

Жоп: Вац. ВорхIе Стигална тIехула АллахIан Iарш ю, цу Iаршана тIехула АллахI ву.

106-гIа хаттар: Далил хIун ду АллахI стиглахь Iарш тIехула хиларан?

Жоп: АллахI стиглахь Iарш тIехула хиларан Къуръан чухьра далил - АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «АллахI Iарш тIе дIанисвелла».⁴⁰

АллахI стиглахь Iарш тIехула хиларан хъадисера далил – «...Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) (цхъана) гIарбаше хьаттира: «АллахI мичахь ву?», - аьлла. Цо элира: «Стиглахь ву»...».⁴¹

Цу аятах а, хъадисах а вайна билгалдолу, АллахI ворхIе стигална тIехула йолчу Шен Iарш тIехула хилар.

107-гIа хаттар: Муьлхачу кепара ву АллахI Iарш тIехула?

Жоп: АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхъа а хIума дац».⁴²

Муьлхачу кепара ву АллахI Iарш тIехула - иза вайна хаа йиш яц. Муьлхачу кепара ву бохуш, ойланаш ян а мегар дац. АллахIа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахI стиглахь Iарш тIехула хилар, амма цу тIехула муьлхачу кепара ву ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг, вайна дийцинчух тешар а, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

⁴⁰ Сурат: ТIахIа, аят: 5

⁴¹ Муслим: 537

⁴² Сурат: аш-Шура, аят: 11

108-гІа хаттар: «Іарш» бохург хІун ду?

Жоп: «Іарш» бохучух лууш дерг - паччахьан гІант ду.

109-гІа хаттар: Стигалш кхоллале хьалха мичахь хилла АллахІан Іарш?

Жоп: Хи тІехь хилла. АллахІа боху Шен сийлахьчу Къурьан чохь: «И ву-кх И стигалш а, латта а кхоьллинарг ялх дийнахь, ткъа Цуьнан Іарш хи тІехь яра».⁴³

110-гІа хаттар: Ткъа хІинца АллахІан Іарш хи тІехь яц бохург ду иза?

Жоп: Дац. ХІинца а ю АллахІан Іарш хи тІехь, Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) аьлла: «...Цуьнан (АллахІан) Іарш хи тІехь ю...».⁴⁴

111-гІа хаттар: Муьлха хи тІехь ю АллахІан Іарш?

Жоп: ВорхІалгІа стигална тІехула хІорд бу, цу хІорд тІехула АллахІан Іарш ю, ткъа АллахІ цу Іарш тІехула ву.

112-гІа хаттар: АллахІа стигалш а, латтанаш а маса дийнахь кхоьллина?

Жоп: Ялх дийнахь кхоьллина. АллахІа боху Шен сийлахьчу Къурьан чохь: «И ву-кх И стигалш а, латта а кхоьллинарг ялх дийнахь».⁴⁵

113-гІа хаттар: Муьлха ялх де ду уьш?

Жоп:

1- Киранде.

2- Оршотде.

3- Шинараде.

4- Кхаараде.

⁴³ Сураг: ХІўд, аят: 7

⁴⁴ Буха́рий: 7419

⁴⁵ Сураг: ХІўд, аят: 7

5- Еараде.

6- Шераскаде.

114-гIа хатгар: АллахIа латта а, стигалш а ялх дийнахь кхолларан хIун бахъана ду, кхин а сиха кхолла Ша ницкъ кхочуш воллушехь?

Жоп: АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Цуьнан болх бу, Шена цхъа хIума лиьча «Хила!» алар, иза хуьлу тIаккха».⁴⁶

Иштта Шена лиьнехь, и латта, цу тIехь мел дерг, ворхIе стигал, «Хила!» аьлла, цхъа дош аларца хуьлуьйтур дара Цо, делахь а, цхъаь дечу хенахь сихдала ца дезий вайна Iаморхъама, бIаьрг-негIар тохаран заманчохь Шега кхоллалуш дерг АллахIа ялх дийнахь кхоьल्लीна, иштта кхин а бахъанаш а ду цуьнан.

115-гIа хатгар: АллахI дуьненан стигална тIе охъавуссий?

Жоп: Вуссу. АллахI хIора буса а вуссу дуьненан стигална тIе охъа, буйсанах тIаьххъара кхоалгIа дакъа дисча.

116-гIа хатгар: АллахI хIора буса а дуьненан стигална тIе охъавуссуш хиларан далил хIун ду?

Жоп: Абú ХIурайрата (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, АллахIан Элчано (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «Лекха а, Беркате а хинволу вай Дела хIора буса а дуьненан стигална тIе охъавуссу, буйсанах тIаьххъара кхоалгIа дакъа дисча...».⁴⁷

Цу хъадисах вайна билгалдолу, АллахI хIора буса а дуьненан стигална тIе охъавуссуш хилар.

117-гIа хатгар: Муьлхачу кепара вуссу АллахI дуьненан стигална тIе охъа?

Жоп: Муьлхачу кепара вуссу АллахI дуьненан стигална тIе - иза вайна хаа йиш яц. Муьлхачу кепара вуссу бохуш, ойланаш ян а мегар дац. Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина

⁴⁶ Сурат: Ясiн, аят: 82

⁴⁷ Бухарий: 1145

АллахI хIора буса дуьненан стигална тIе охъавуссу аьлла, амма муха вуссу ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

118-гIа хаттар: ХIун олу АллахIа ша дуьненан стигална тIе охъавоьссича?

Жоп: Абú ХIурайрата (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, АллахIан Элчано (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «Лекха а, Беркате а хинволу вай Дела хIора буса а дуьненан стигал тIе охъавуссу, буьйсанах тIаьхъара кхоалгIа дакъа дисча. Цо олу: «Согга доIа деш цхъа а вуй? Ас жоп лур ду цунна. Согга шен хъашт кхочушдар доьхуш цхъа а вуй? Ас кхочушдийр ду цуьнан хъашт. Согга шен къиношна гечдар доьхуш цхъа а вуй? Ас гечдийр ду цунна»». ⁴⁸

119-гIа хаттар: Цу хенахь дехначунна жоп ло АллахIа?

Жоп: Ло. Цу хенахь динчу доIанна АллахIа жоп луш ду.

120-гIа хаттар: АллахIна хьалха стигалш оццул жима хилча, АллахI муха вуссу дуьненан стигална тIе?

Жоп: АллахI дуьненан стигална тIе охъавуссу бохург дац, лакхара охъадиссича вайна санна, и лакхе цунна тIехула хуьлуш, АллахIан болх ишта бац, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхъа а хIума дац». ⁴⁹

АллахIах доьзна долчу цхъана хIумангахь «муха» бохучун ойланаш ян а ца еза, мел йича а вай цунна тIекхуьур а дац. Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахI хIора буса а, буьйса кхоалгIа декъе яхча, дуьненан стигална тIе охъавуссуш ву аьлла, амма муха вуссу ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг, вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

⁴⁸ Бухáрий: 1145

⁴⁹ Сурат: аш-Шу́ра, áят: 11

121-гIа хаттар: Дуьненна тIехь буйса массо меттехь цхьатерра ца хуьлу, цхьанхьа буйса хилча, кхечанхьа де хуьлу, тIаккха муха нисло хIора буса а АллахI дуьненан стигална тIе охьавуссу бохург, даимна стигала хьалаволуш, охьавуссуш хила везаш ца хуьлу иза?

Жоп: Иза муха нисло вайна хаа йиш яц. Вайна хууш дерг - АллахI массо хIуманна тIехь ницкъ кхочуш хилар ду, юха а вайна хаа деза, вайн кIезгачу хьекьалашца, дуьненчуьра хьолаца дуста ца дезий АллахIна гергара хьал, ткьа вай дуьненчуьра хIуманна тIе а ма ца кхуьу иза хилла даьлча бен. Масала: бIе шо хьалха цхьаьнга аьлলেখь, цхьа зама яьлча кхечу махкахь волчуьнца ган а гуш кьамел далур ду, цхьа а тешар варий цунах, я цхьанан хьекьал тIе а кхуьур дарий иза муха нис лур ду?! Дацара. Ткьа хIинца массо теша а тешаш, цхьа а цец ца волуш хIума ду иза, ткьа хIара адаман ницкъах дерг ду, цу адаман ницкъах долчунна а хилла даьлча бен вайн хьекьал тIекхуьуш ца хилча, АллахIан ницкъах долчунна тIе муха кхуьур ду вайн хьекьал?! Дуьххьара вай хаттар дича, АллахIан ницкъ кхочур барий и саннарг дан аьлла, цунна жоп хир ду, шеко йоцуш АллахI массо хIуманна тIехь ницкъ кхочуш ву аьлла, тIаккха Шен ницкъ кхачаре терра до-кх Цо Шена луьург, Шена луьучу кепара! ТIаккха иза муха нисло бохуш, ойланаш ян мегар дац, Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина, АллахI хIора буса а, буйса кхоалгIа декье яхча, дуьненан стигална тIе охьавуссуш ву аьлла, амма иза муха нисло ца дийцина, ткьа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

122-гIа хаттар: АллахI дуьненан стигална тIе охьавоьссича, Iарш тIера дIаволу бохург дуй иза?

Жоп: Дац. АллахI Шен Iарш тIехь ву дуьненан стигална тIе охьавоьссича а.

123-гIа хаттар: АллахI дуьненан стигална тIе охъавоьссича Шен Iарш тIехь волуш муха хуьлу?

Жоп: Муха хуьлу - иза вайна хаа йиш яц. Вайна хууш дерг - АллахI массо хIуманна тIехь ницкъ кхочуш хилар ду, юха а вайна хаа деза, вайн кIезгачу хьекъалашца, дуьненчуьра хьолаца дуста ца дезий АллахIна гергара хьал, АллахIа кхоьблина долчуьнца вай масал далийча, саоьцу Малик АллахIан кхолларех цхьа кхоллар ду, ткъа АллахIа шена беллачу ницкъаца бес-бесара мехкашкахь дехаш долчу адамийн цхьана ханчохь саоьцу цо, тIаккха и Малик а, кхин мел дерг а кхоьблина волчу АллахIан ницкъ муха хир бу аьлла хета хьуна?! Дуьххьара вай хаттар дича, АллахIан ницкъ кхочур барий и саннарг дан аьлла, цунна жоп хир ду, шеко йоцуш АллахI массо хIуманна тIехь ницкъ кхочуш ву аьлла, тIаккха Шен ницкъ кхачаре терра до-кх Цо Шена луьург, Шена луьучу кепара! ТIаккха иза муха нисло бохуш, ойланаш ян мегар дац, Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахI хIора буса а, буйса кхоалгIа декъе яхча, дуьненан стигална тIе охъавуссуш ву аьлла, иштта дийцина вайна АллахIа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) АллахI Iарш тIехь хилар, ткъа дуьненан стигална тIе охъавуссуш Иза Шен Iарш тIера дIаволу ца аьлла Пайхамара, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

124-гIа хаттар: Кхолламашлахь АллахIа массо а хIуманал йоккха кхоьблинарг хIун ю?

Жоп: Iарш ю.

125-гIа хаттар: АллахIа, Ша стиглахь Iарш тIехула ву аьлла, мосазза хьахийна Къурьан чохь?

Жоп: АллахI стиглахь хилар гойтуш Къурьан чохь шортта ду аяташ, амма АллахIа Ша Iарш тIе дIанисвелира бохуш долу цхьа аят Къурьан чохь ворхIазза далийна юх-юха.

126-гIа хаттар: АллахI Iарш тIе дIанисвелира бохуш долу аят Къуръан чохь ворхIазза муьлха сураташкахь деъна ду?

Жоп:

1- Сурат: ал-АIраф, аят: 54

2- Сурат: Юнус, аят: 3

3- Сурат: ар-РаIд, аят: 2

4- Сурат: ТахIа, аят: 5

5- Сурат: ал-Фуркъан, аят: 59

6- Сурат: ас-СаждахI, аят: 4

7- Сурат: ал-Хьадид, аят: 4

127-гIа хаттар: Мел йоккха ю АллахIан Iарш?

Жоп: Хьадисехь дийцина, ...Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира: «ХIай Абú Зарр, ворхIе стигал ма яц (АллахIан) Курсийна хьалха цхьана эрна аренга кхоьссина шай санна бен, ткъа (АллахIан) Курсийна хьалха (АллахIан) Iаршан йоккхалла (аьлча), цу шайна хьалха эрна аре санна (йоккха) ю...».⁵⁰

Цу хьадисах вайна билгалдолу Iаршан йоккхалла.

128-гIа хаттар: «Курсий» бохург хIун ду?

Жоп: «Курсий» бохучух лууш дерг - паччахь шен гIанта охьахиъча, цо шен когаш тIебохкуш йолу бухахIотториг ю.

129-гIа хаттар: АллахIа Шен кхолламашлахь массо а хIуманал хьалха хIун кхоьллина?

Жоп: Цхьаболчу Iеламнаха къолам кхоьллина аьлла. Кхиболу Iеламнаха хи кхоьллина аьлла. Ткъа кхечу Iеламнаха Iарш кхоьллина аьлла, иза нийсох дерг а ду.

⁵⁰ Сахьйхь ибн Хьиббан: 361

130-гIа хаттар: АллахIа Шен кхолламашлахь массо а хIуманал хьалха кхоьллинарг Iарш хиларан далил хIун ду?

Жоп: АллахIа Шен кхолламашлахь массо а хIуманал хьалха кхоьллинарг Iарш хиларан Къуръанчуъра далил - АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**И ву-кх И стигалш, латта а кхоьллинарг ялх дийнахь, ткъа Цуьнан Iарш хи тIехь яра**».⁵¹

АллахIа Шен кхолламашлахь массо а хIуманал хьалха кхоьллинарг Iарш хиларан хьадисера далил – Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «**...АллахI вара, кхин цхьа а хIума дацара И воцург, ткъа Цуьнан Iарш хи тIехь яра...**».⁵²

Цу аятах а, хьадисах а вайна билгалдолу, АллахIа цхьа а хIума кхоллале хьалха а Iарш йолуш хилар.

131-гIа хаттар: АллахIан юьхь юй?

Жоп: Ю. АллахIан юьхь ю.

132-гIа хаттар: Далил хIун ду АллахIан юьхь хиларан?

Жоп: АллахIан юьхь хиларан Къуръанчуъра далил - АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Хьан Делан юьхь юьсур йолуш ю хьуна**».⁵³

АллахIан юьхь хиларан хьадисера далил - Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) шен доIанехь аьлла: «**...Хьан юьхье хьажаран марзалла йьоху ас Хьььга...**».⁵⁴

Цу аятах а, хьадисах а вайна билгалдолу, АллахIан юьхь хилар.

⁵¹ Сураг: ХIуд, аят: 7

⁵² Бухарий: 3191

⁵³ Сураг: ар-Аррахьман, аят: 27

⁵⁴ Насий: 1305

133-гIа хаттар: Муха ю АллахIан юьхь, вайн яххьех тера юьхь ю?

Жоп: Яц. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хIума дац». ⁵⁵

АллахIан юьхь муха ю - иза вайна хаа йиш яц. Муха ю бохуш, ойланаш ян а мегар дац. АллахIа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахIан юьхь хилар, амма муха ю ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

134-гIа хаттар: АллахIан ши бIаьрг буй?

Жоп: Бу. АллахIан ши бIаьрг бу.

135-гIа хаттар: Далил хIун ду АллахIан ши бIаьрг хиларан?

Жоп: АллахIан ши бIаьрг хиларан Къуръанчуьра далил - АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Хьайн Делан хьукмана собаре хила. Хьо Тхан бIаьргашна хьалха ву». ⁵⁶

АллахIан ши бIаьрг хиларан хьадисера далил - Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «...АллахIа ши а бIаьргана са гуш ву, ткъа Дажжал аьтту бIаьргана са гуш вац...». ⁵⁷

Цу аятах а, хьадисах а вайна билгалдолу, АллахIан ши бIаьрг хилар.

136-гIа хаттар: Муха бу АллахIан ши бIаьрг, вайниш санна ши бIаьрг бу?

Жоп: Бац. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хIума дац». ⁵⁸

АллахIан ши бIаьрг муха бу - иза вайна хаа йиш яц. Муха бу бохуш, ойланаш ян а мегар дац. АллахIа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахIу

⁵⁵ Сураг: аш-Шура, аят: 11

⁵⁶ Сураг: ат-Тур, аят: 48

⁵⁷ Бухарий: 7407

⁵⁸ Сураг: аш-Шура, аят: 11

ІалайхІи ва саллам) вайна дийцина АллахІан ши біаьрг хилар, амма муха бу ца дийцина, ткъа вайна тІехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тІекхиа ца гІертар ду.

137-гІа хаттар: АллахІа къамел дой?

Жоп: До. Шена луьучу хенахь къамел до АллахІа.

138-гІа хаттар: Далил хІун ду АллахІа къамел деш хиларан?

Жоп: АллахІа къамел деш хиларан Къуръанчуьра далил - АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «АллахІа Муса (Пайхамаре) къамел дира».⁵⁹

АллахІа къамел деш хиларан хьадисера далил - Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) аьлла: «Сийлахь, Тоьлла волчу АллахІа къемат-дийнахь эр ду: «ХІай Адам». Цо жоп лур ду: «ХІай тхан Дела, муьтІахь волуш хьуна хьалха ву-кх со». ТІаккха аз хезаш кхайкхар дийр ду: «АллахІа хьобга омра до, хьайн тІаьхьенах жобжахатин цхьа дакъа схьадаккха аьлла». Цо эр ду: «ХІай сан Дела, жобжахатин цу декъан барам мел бу?». Цо эр ду: «ХІора эзарх исс біе доьзткъе ткъайобсна⁶⁰ бу». ТІаккха доьзалхочух йолчу зудчо шен доьзалхо охьавуьллур ву, бер къежлур ду, (Дала боху): «Нах бехна гур бу хьуна (цу дийнахь), амма чІагІар мелла а хир бац уьш, делахь АллахІан Іазап чІоГІа хир ду⁶¹...»».⁶²

Цу аятах а, хьадисах а вайна билгалдолу, АллахІа къамел деш хилар.

⁵⁹ Сурат: ан-Нисаь, аят: 164

⁶⁰ 999

⁶¹ Дукха чІоГІа кхерабаларна бехна хир бу уьш

⁶² Буха́рий: 4741

139-гIа хаттар: Муха до АллахIа кьамел, вай санна кьамел до?

Жоп: Ца до. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хIума дац».⁶³

АллахIа кьамел муха до - иза вайна хаа йиш яц. Муха до цо кьамел бохуш, ойланаш ян а мегар дац. АллахIа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина, АллахIа кьамел деш хилар, амма муха до ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

140-гIа хаттар: АллахI цхьанне гиний дуьненчохь?

Жоп: Ца гина.

141-гIа хаттар: Вайн Пайхамар (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) стигала ваьккхинчу хенахь, цунна а ца гина АллахI?

Жоп: Ца гина.

142-гIа хаттар: Дуьненчохь цхьаннена а ган йиш юй АллахI?

Жоп: Дуьненчохь ган йиш яц цхьаннена а.

143-гIа хаттар: Мел везачу стагана а ган йиш яц АллахI дуьненчохь?

Жоп: Яц. АллахIа кхоьллина долчу массо халкъал а веза волчу вайн Пайхамар Мухьаммадна а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) ган йиш ца хилла Иза.

144-гIа хаттар: Далил хIун ду дуьненчохь цхьаннена а АллахI ган йиш йолуш ца хиларан?

Жоп: Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «...Шуна хайла: Сийлахь Тоьлла волу шен Дела шух цхьаннена а гур ма вац, ша валлалц (ша дуьненчохь мел ву)».⁶⁴

⁶³ Сурат: аш-Шура, аят: 11

⁶⁴ Муслим: 2930

Цу хьадисах вайна билгалдолу кьемат-де даллалц цхьаннена а АллахI гур волуш ца хилар.

145-гIа хаттар: Гур волуш ван а вуй АллахI цхьаннена а?

Жоп: Ву. Ялсаманехь массарна а гур волуш ву.

146-гIа хаттар: Далил хIун ду ялсаманехь массарна а АллахI гур волуш хиларан?

Жоп: СухIайба (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «Ялсамани боьлхурш шайн ялсаманина чу бахначул тIаьхьа, Беркате, Лекха волчу АллахIа эр ду: «Кхин хIумма оьший шуна?». Цара эр ду: «Тхан яххьаш кIайн ца йина Ахь? Тхо жобьжахатих хьалха даьхна ялсаманина чу ца дахийтина ахь (кхин хIун оьшур ду тхуна)?». Цо элира: «ТIаккха Дала Шена дуьхьлара пардо дIадоккхур ду, цул тIаьхьа Сийлахь, Тобьлла волчу шайн Деле хьажарал царна дукхадезаш цхьа а хIума хир дац»».⁶⁵

147-гIа хаттар: Мосазза гур волуш ву царна АллахI ялсаманехь?

Жоп: Ялсаманехь хIоранна а шен Iамалшка хьаьжжина гур ву. Лакхарчу даржашкахь болчарна дуккха а гур ву, даржаш лахара долчарна церан даржашка хьаьжжина гур ву, ткьа цу чохь цхьаберш хир бу-кх хIора Iуьйранна а, суьйранна а АллахI гур волуш.

148-гIа хаттар: Ялсамани чу бахале гур вуй АллахI бусалба нахана?

Жоп: Гур ву. Ялсамани чу бахале махьшар-майданахь гур волуш ву дуьххьара, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Цхьа яххьаш хир ю оцу дийнахь екхаелла, Шайн Деле хьобьжуш».⁶⁶

Абу Саид ал-Худрис (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, Пайхамаран (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) заманахь цхьана наха хаьттира аьлла: «ХIай АллахIан Элча, кьемат-дийнахь вайн Дела

⁶⁵ Муслим: 181

⁶⁶ Сураг: ал-КъиямаI, аят: 22-23

гур вуй вайна?» Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) элира: «Гур ву»...». ⁶⁷

149-гІа хаттар: Ялсамани чохь болчарна уггар дукхадезаш долу хІума хІун хир ду?

Жоп: Ялсаманехь болчарна уггар дукхадезаш долу хІума шайн АллахІе хьовсар хир ду, ялсаманехь болчу нехан хьал дуьйцуш, Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) аьлла: «...Сийлахь, Тоьлла волчу шайн Деле хьовсарал чІогІа царна дезаш хІума хир ма дац». ⁶⁸

150-гІа хаттар: Керста нахана а, я мунепакь нахана а гур вуй АллахІ махьшар-майданахь а, жобжахати чу баханчул тІаьхьа а?

Жоп: Гур вац. АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «ХІан-хІа! Бакъдолуш, оцу дийнахь шайн Дела (АллахІ гаре некъ) бихкина хир бу царна дуьхьалонца». ⁶⁹

151-гІа хаттар: АллахІан ши куьг дуй?

Жоп: Ду. АллахІан ши куьг ду.

152-гІа хаттар: Далил хІун ду АллахІан ши куьг хиларан?

Жоп: АллахІан ши куьг хиларан Къуръанчуьра далил - АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Мелхо а, Шен ши куьг дІадаьстина ду». ⁷⁰

АллахІан ши куьг хиларан хьадисера далил - Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) аьлла: «Сийлахь, Тоьлла волчу АллахІа буьйсанна Шен куьг дІадаржадо, дийнахь къа динчуьнга тоба дайта. Дийнахь а Шен куьг дІадаржадо, буьйсанна къа

⁶⁷ Бухарий: 4581

⁶⁸ Муслим: 181

⁶⁹ Сурат: ал-МутІаффифін, аят: 15

⁷⁰ Сурат: ал-МаїдахІ, аят: 64

динчуьнга тоба дайта, (иштта иза) малхбузера малх хьалабаллалц хир ду».⁷¹

Цу аятах а, хьадисах а вайна билгалдолу, АллахІан ши куьг хилар.

153-гІа хаттар: Муха ду АллахІан ши куьг, вайн шина куьйгах тера ши куьг ду?

Жоп: Дац. АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хІума дац».⁷²

АллахІан ши куьг муха ду - иза вайна хаа йиш яц. Муха ду бохуш, ойланаш ян а мегар дац. АллахІа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) вайна дийцина АллахІан ши куьг хилар, амма муха ду ца дийцина, ткъа вайна тІехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тІекхиа ца гІертар ду.

154-гІа хаттар: АллахІа Шен шина куьйга хІун кхоьллина?

Жоп:

- 1- Адам - Пайхамар кхоьллина Шен шина куьйга.
- 2- Мусá - Пайхамаре доссийна долу Товрат а яздина Шен шина куьйга.
- 3- Шен кьинхетам Шен обгІазлонал хьалхабаьлла аьлла, яздина долу тептар а яздина Шен шина куьйга.
- 4- «Іадн» олуш йолу Ялсамани кхоьллина Шен шина куьйга.

155-гІа хаттар: АллахІа уьш Шен шина куьйга кхолларан бахьана хІун ду?

Жоп: Уьш язъархьама, церан лерам беш кхоьллина Шен шина куьйга. Ткъа АллахІа-м Шена кхолла луьучу муьлхха а хІуманна

⁷¹ Муслим: 2759

⁷² Сурат: аш-Шурá, аят: 11

«Хила!» ма-эллина, хуэлий дIа ма хIутту, Цо Шен шина куьйга ца кхоьллича а.

156-гIа хаттар: АллахIан ши куьг мел доккха ду?

Жоп: IабдуллахIа (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, АллахIан Элчанна (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) тIевеана цхьана жуьгтийн моллас элира аьлла: «ХIай Мухьаммад, тхан (Товрат чохь) ду-кх: «Баккъал а, АллахIа стигалш цхьана пIелгана тIейохку, латтанаш цхьана пIелгана тIедохку, дитташ цхьана пIелгана тIедохку, хи а, дерриге латта а цхьана пIелгана тIедуьллу, кхидолу дисина кхолларш а цхьана пIелгана тIедуьллу, тIаккха Цо олу: «Со ву-кх паччахь»». Пайхамар (саллаллахIу IалайхIи ва саллам), цу моллин къамел бакъдеш, велавелира, шен кхелаш гучуйовллалц...».⁷³

Цу хьадисах вайна билгалдолу, АллахIан шина куьйган доккхалла.

157-гIа хаттар: АллахIан пIелгаш дуй?

Жоп: Ду. АллахIан пIелгаш ду.

158-гIа хаттар: Далил хIун ду АллахIан пIелгаш хиларан?

Жоп: IабдуллахIа (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, АллахIан Элчанна (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) тIевеана цхьана жуьгтийн моллас элира аьлла: «ХIай Мухьаммад, тхан (Товрат чохь) ду-кх: «Баккъал а, АллахIа стигалш цхьана пIелгана тIейохку, латтанаш цхьана пIелгана тIедохку, дитташ цхьана пIелгана тIедохку, хи а, дерриге латта а цхьана пIелгана тIедуьллу, кхидолу дисина кхолларш а цхьана пIелгана тIедуьллу, тIаккха Цо олу: «Со ву-кх паччахь»». Пайхамар (саллаллахIу IалайхIи ва саллам), цу моллин къамел бакъдеш, велавелира, шен кхелаш гучуйовллалц...».⁷⁴

Цу хьадисах вайна билгалдолу, АллахIан пIелгаш хилар.

⁷³ Бухáрий: 4811

⁷⁴ Бухáрий: 4811

159-гIа хатгар: Муха ду АллахIан пIелгаш, вайниш санна пIелгаш ду?

Жоп: Дац. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Шех тера цхьа а хIума дац**».⁷⁵

АллахIан пIелгаш муха ду - иза вайна хаа йиш яц. Муха ду бохуш, ойланаш ян а мегар дац. Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахIан пIелгаш хилар, амма муха ду ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

160-гIа хатгар: Маса пIелг бу АллахIан?

Жоп: Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) хьадисехь, АллахIан пхи пIелг бу аьлла, хьахийна, ткъа вайна ца хаьа АллахIан кхин сов пIелгаш ду я дац, вайна тIехь дерг, вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

161-гIа хатгар: АллахIан ши ког буй?

Жоп: Бу. АллахIан ши ког бу.

162-гIа хатгар: Далил хIун ду АллахIан ши ког хиларан?

Жоп: Анас ибн Малика (АллахI реза хуьлда цунна) дийцина, Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «**Шена нах чукхийса кхин а бохучуьра жоьжахати дIасоцур ма яц, Сийлахьволчо Шен ког цу (жоьжахати) тIебиллалц...**».⁷⁶

Ибн Iаббаса (АллахI реза хуьлда цушинна) аьлла: «**Курсий Цуьнан (АллахIан) шина коган меттиг ю, ткъа Iаршан йоккхаллин барам цхьанне а хуур бац**».⁷⁷

Цу шина хьадисах вайна билгалдолу, АллахIан ши ког хилар.

⁷⁵ Сураг: аш-Шура, аят: 11

⁷⁶ Бухарий: 6661

⁷⁷ Ибн Хузаймата: 154

163-гIа хаттар: Муха бу АллахIан ког, вайн шина когах тера ши ког бу?

Жоп: Бац. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хIума дац».⁷⁸

АллахIан ши ког муха бу – иза вайна хаа йиш яц. Муха бу бохуш, ойланаш ян а мегар дац. Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахIан ши ког хилар, амма муха бу ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар а, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар а ду.

164-гIа хаттар: АллахIан носта юй?

Жоп: Ю. АллахIан носта ю.

165-гIа хаттар: Далил хIун ду АллахIан носта хиларан?

Жоп: АллахIан носта хиларан Къуръанчуъра далил - АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «(АллахIа) носта гучуйоккхучу дийнахь сужуде бахаре кхойкхур бу уьш, амма бахалур бац уьш (сужуде)».⁷⁹

АллахIан носта хиларан хьадисера далил – Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «...Нуьцкъаллин да верг царна (халкъанна) тIе схьавохур ву, тIаккха Цо эр ду: «Со ву шун Дела». ТIаккха цара эр ду: «Хьо ву-кх тхан Дела». Пайхамарш бен хир бац Цуьнга къамел деш берш. ТIаккха Цо (АллахIа) эр ду: «Шуний, Цунний (АллахIний) юккъехь цхьа а билгало юй шуна И (АллахI) вевзар волуш?». Цара эр ду: «Носта (гучуяккхар билгало) ю». ТIаккха Цо (АллахIа) Шен носта гучуйоккхур ю...».⁸⁰

Цу аятах а, хьадисах а вайна билгалдолу, АллахIан носта хилар.

⁷⁸ Сураг: аш-Шура, аят: 11

⁷⁹ Сураг: ал-Къалам, аят: 42

⁸⁰ Бухарий: 7439

166-гIа хатгар: Муха ю АллахIан носта, вайн санна носта ю?

Жоп: Яц. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хIума дац».⁸¹

АллахIан носта муха ю - иза вайна хаа йиш яц. Муха ю бохуш, ойланаш ян мегар дац. АллахIа а, Цуънан Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) вайна дийцина АллахIан носта хилар, амма муха ю ца дийцина, ткъа вайна тIехь дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тIекхиа ца гIертар ду.

167-гIа хатгар: Къемат-дийнахь лешна шайн АллахI муха вевзар ву?

Жоп: АллахIа Шен носта гучуяьккхича вевзар ву. Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) къемат-дийнахь махьшар-майданехь хиндолу хьал дуйцуш аьлла: «...ТIаккха Цо (АллахIа) эр ду: «Шуний, Цунний (АллахIний) юккъехь цхьа а билгало юй шуна И (АллахI) вевзар волуш?». Цара эр ду: «Носта (гучуяьккхар билгало) ю»...».⁸²

168-гIа хатгар: Къемат-дийнахь АллахIа Шен носта гучуяьккхича, хIун дийр ду АллахIан леша?

Жоп: Къемат-дийнахь АллахIа Шен носта гучуяьккхича, массо муъмин стаг а, зуда а, АллахIна сужуде гIур ду. Амма дуьненчохь болчу хенахь нахана гайтархьама сужуд деш хиллачу нахе - мунепакъ нах бу уьш, цаьрга АллахIна сужуд далур дац.

Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам), къемат-дийнахь махьшар-майданехь хиндолу хьал дуйцуш, аьлла: «...ТIаккха Цо (АллахIа) эр ду: «Шуний, Цунний (АллахIний) юккъехь цхьа а билгало юй шуна И (АллахI) вевзар волуш?» Цара эр ду: «Носта (гучуяьккхар билгало) ю», ТIаккха Цо (АллахIа) Шен носта гучуйоккхур ю, тIаккха Цунна сужуде гIур ву массо муъмин, (ша

⁸¹ Сурат: аш-Шура, аят: 11

⁸² Бухарий: 7439

дуйненчохь волуш) моттаргІанашний, нахана гайтархьамий АллахІна сужуд деш хилларг вуйсур ву (сужуд ца далуш)...».⁸³

169-гІа хаттар: АллахІа Шен носта гучуяьккхича сужуд дан ца луш бисинчеран хьал муха хир ду?

Жоп: Уьш хир бу цу дийнахь дакъзабевлларш, дуйненчохь шайн яханчу ханна дохкобуьйлур берш, кхин цкъа дуйненчу юадахийтахьа шаьш бохуш Деле доьхур берш, Дала шайна жоп ца луш жобжахати чукхуьссур берш.

170-гІа хаттар: АллахІ велалой?

Жоп: Ло. АллахІ велало Шена луьучу хенахь.

171-гІа хаттар: Далил хІун ду АллахІ велалуш хиларан?

Жоп: Абу ХІурайрата (АллахІ реза хуьлда цунна) дийцина, АллахІан Элчано (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) элира аьлла: «АллахІ шина стеган хьокъехь велало, цхьамма важа вен а вобь, тІаккха ший а ялсамани вобдуш волу». Цара хьаттира: «И муха хир ду, хІай АллахІан Элча?». Цо элира: «АллахІан некъахь хІокхо гІазот до, тІаккха иза шахІид хуьлу, цул тІаьхьа и вийначунна АллахІа гечдой, цо иман дублий, цо а АллахІан некъахь гІазот до, тІаккха цунах а шахІид хуьлу».⁸⁴

Цу хьадисах вайна билгалдолу, АллахІ велалуш хилар.

172-гІа хаттар: Муха велало АллахІ, вай санна велало?

Жоп: Ца велало. АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хІума дац».⁸⁵

АллахІ муха велало - иза вайна хаа йиш яц. Муха велало бохуш, ойланаш ян а мегар дац. Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) вайна дийцина АллахІ велалуш хилар, амма муха велало ца дийцина,

⁸³ Бухарий: 7439

⁸⁴ Муслим: 1890

⁸⁵ Сурат: аш-Шурá, áят: 11

ткъа вайна тІехъ дерг - вайна дийцинчух тешар, цадийцинчунна тІекхиа ца гІертар ду.

173-гІа хаттар: АллахІа наб йой?

Жоп: АллахІа цкъа а наб ца йо. АллахІа боху Шен сийлахъчу Къуръан чохъ: «Набаро а я наб озоро а дІа ца лоцу Иза».⁸⁶

174-гІа хаттар: АллахІна иштта и вай дагардина куьцаш хІитто бакъо ю вайн?

Жоп: И куьцаш вай хІиттош дац АллахІна, АллахІа Ша хІиттийна ду и куьцаш Шен Къуръан чохъ я вайн Пайхамаран (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) хъадисашкахъ.

175-гІа хаттар: АллахІан хъокъехъ иштта хІуманаш дийца а, иштта хаттарш хІитто а мегар ду?

Жоп: Мегар ду, лена шен АллахІ вовза везаш ву. Амма мегар дац АллахІа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) вайна дийцинчул а соввийла гІерта, я цу АллахІан куьцийн харц маьІнаш даха а мегар дац, цунах лууш дерг хІара ду, кхин ду бохуш, хІунда аьлча иза вайн Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхъабаша а ца лелийна, мелхо а цара уьш дитина шаьш мадарра.

176-гІа хаттар: Далил хІун ду АллахІан хъокъехъ иштта хІуманаш дийца а, иштта хаттарш хІитто а мегар хиларан?

Жоп: «...Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) (цхъана) гІарбаше⁸⁷ хаьттира: «АллахІ мичахъ ву?», - аьлла. Цо элира: «Стиглахъ ву»...».⁸⁸

Цу хъадисах вайна билгалдолу, цу тайпа хІуманаш АллахІан хъокъехъ дийца а, иштта хаттарш хІитто а мегар хилар, вайна ма-

⁸⁶ Сураг: ал-БакъарахІ, аят: 255

⁸⁷ Рабыня

⁸⁸ Муслим: 537

гарра Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) ша хаьттина цу гІарбаше, АллахІ мичахь ву аьлла, ткъа цу тайпа хІуманаш дийца а, хатта а мегаш ца хиллехь, Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) хаьттина хир ма дацара, хІара хьадис девзуш волуш, иштта хаттарш дан мегар дац бохучо Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) мегаш доцург дина боху маьІна хуьлу.

177-гІа хаттар: АллахІан юьхь ю, ши бІаьрг бу, ши куьг ду, пІелгаш ду, ког бу, носта ю аьлча, АллахІ адамех тарвар ца хуьлу иза?

Жоп: Ца хуьлу. АллахІан юьхь ю шен кепара, адаман юьхь ю шен кепара, бежанан юьхь ю шен кепара, уьстагІан юьхь ю шен кепара, котаман юьхь ю шен кепара.

Бежанан ког бу аьлча, цхьанне цкъа а дага ма ца догІу бежанан ког адаман ког санна бу аьлла, мелхо а шаверриг кхета, бежанан ког аьлча, бежанан шен кепара ког хиларх, адаман когах тера а боцуш. Иштта кхета веза АллахІан ког бу, юьхь ю, ши куьг ду, носта ю аьлча иштта кхидолу куьцаш ду аьлча а, уьш дерриге а АллахІан шен кепара хиларх кхета веза, адамийнчух, я кхийолчу АллахІа кхоьल्लीна йолчу цхьана хІуманых тера а доцуш, хІунда аьлча АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Шех тера цхьа а хІума дац».⁸⁹

178-гІа хаттар: Лена Шен Дела - АллахІ везаран билгало хІун ю?

Жоп: АллахІна дезарг дезаш хилар, АллахІна цадезарг ца дезаш хилар, АллахІа де бохург дар, АллахІа ма де бохург Іаддитар, АллахІах тешна болу бусалба нах безар, цаьрца гергарло леладар, АллахІах ца тешаш болу керста нах ца безар, цаьрца гергарло ца леладар.

⁸⁹ Сурат: аш-Шура, аят: 11

179-гIа хаттар: АллахIа бохург деш ца хилча, иза АллахI ца везар ду?

Жоп: Ду. АллахIа а, Цуьнан Пайхамара а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) бохург деш воцуш, И Шиь шена веза бохург, харцдерг дуьйцуш ву.

180-гIа хаттар: Бусалбанна веза мегар дуй керста?

Жоп: Мегар дац. Бусулбанна керста веза мегар дац, и керста шен кьомах велахь а, я шен тайпанах велахь а, я шен чуьра гергара стаг велахь а, АллахIа боху Шен сийлахьчу Кьурьан чохь: «АллахIах а, кьемат-дийнах а тешачарна юккьехь нах карор бац хьуна - АллахIца а, Цуьнан Элчанца а мостагIалла лелош берш дукхабезаш, уьш церан дай белахь, я церан кIентий, я церан вежарий, я церан гергарнаш (белахь а)».⁹⁰

181-гIа хаттар: Бусалбанна мегар дуй керстанца гергарло лело?

Жоп: Бусалбанна мегаш дац керстанах шен накьост а вина, и веза а везаш, цуьнга шен кьайле а юьйцуш, я шен дагара дуьйцуш, и шен хIусаме а валош, я ша и волчу хьошалгIа а лелаш, цу кепара долу гергарло лело, АллахIа боху Шен сийлахьчу Кьурьан чохь: «Муьмин наха ма бойла керста нахах шайна доттагIий».⁹¹

Амма шеца добшуш волчохь, я шен лулахо велахь, ишттачуьнца вистхуьлуш, охьахууш, иштта кIеззиг долу гергарло лело мегар ду, шен дагчохь и везар а ца хуьлуьйтуш.

182-гIа хаттар: АллахIал а, Цуьнан Пайхамарал а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) цхьа а дукхавеза йиш юй бусалбанна?

Жоп: Йиш яц. АллахIал а, Цуьнан Пайхамарал а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам), бусалбанна дукхавеза йиш йолуш цхьа а вац. Шен массо гергарчарел а дукхавезар тIехь ду бусалбанна АллахI а, Цуьнан Пайхамар а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам).

⁹⁰ Сурат: ал-МужадилахI, аят: 22

⁹¹ Сурат: али-Гимран, аят: 28

183-гIа хатгар: Керста а волуш велларг цкъа а жобжахатера аравер вуй?

Жоп: Вер вац. Керста а волуш велларг цкъа а жобжахатера аравер вац, мелхо а даимна жобжахати чохь Ийр ву, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «АллахIа ваIда ⁹² йина, мунепакъ божаршна а, мунепакъ зударшна а, керстанашна а цIераца йолу жобжахати ю, уьш цу чохь даимна Ийр болуш».⁹³

184-гIа хатгар: Керста а волуш веллачунна цхъанне дан шафаIат⁹⁴ хир дуй къемат-дийнахь, АллахIан Iазапах и хьалхаваккха?

Жоп: Хир дац. Керста а волуш веллачунна цкъа а чаккхе йоцуш, даимна хинйолу жобжахати ю. Цкъа а цу чуъра хьала а ца волуш, цхъаннен цунна дан шафаIат а доцуш, цIергахь вогур ву иза. АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Баккъал а, АллахIа наьIалт аьлла керстанашна, Цо кечийна царна жобжахати. Уьш цу чохь даимна Ийр бу. Царна карор вац (шайн) гIехIотта стаг а, гIюьнча а».⁹⁵

185-гIа хатгар: Пайхамарийн а, Эвлияийн а хир долуш дац керста а волуш веллачунна дан шафаIат?

Жоп: Хир дац. Пайхамарийн а, я Эвлияийн а, я АллахIан новкъахь дIакхелхина болчу шахIидийн а, я цхъана адамийн дан шафаIат хир дац керста а волуш веллачунна, и АллахIан Iазапах хьалхаваккха, и керста Пайхамарийн, я эвлияийн уллера гергара стаг велахь а, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Баккъал а, АллахIа наьIалт аьлла керстанашна, Цо кечийна царна жобжахати. Уьш цу чохь даимна Ийр бу. Царна карор вац (шайна) гIехIотта стаг а, гIюьнча а».⁹⁶

⁹² ЧагIо

⁹³ Сурат: ат-ТовбахI, аят: 68

⁹⁴ ГIо

⁹⁵ Сурат: ал-Ахъзаб, аят: 64-65

⁹⁶ Сурат: ал-Ахъзаб, аят: 64-65

186-гIа хаттар: ШахИдаша шайн гергарчарех кхузткъе иттанна⁹⁷ шафáIат дийр долуш дац къемат-дийнахь?

Жоп: Ду. Нагахь уьш бусалба хиллехь. Нагахь уьш керста хиллехь, царна дан шафáIат хир долуш дац шахИдийн, я Пайхамарийн, я эвляийн.

187-гIа хаттар: Къемат-дийнахь шахИдийн, Пайхамарийн, эвляийн шайна луьучунна шафáIат дан йиш хир яц?

Жоп: Хир ю, нагахь ши бехкам кхочуш хилахь:

1- ШафáIат дийр долчунна шафáIат дан АллахIа пурба далар.

2- ШафáIате хьашт волчунна шафáIат дайта АллахI реза хилар.

И ши бехкам кхочуш хилча бен, цхьанне шафáIат дан йиш хир яц къемат-дийнахь. Цхьанне а Пайхамарийн, я шахИдийн, я эвляийн дан шафáIат хир дац, нагахь АллахIа пурба ца лахь, ткъа АллахIа шафáIат дан пурба ша реза хиллачунна бен лур дац, ткъа АллахI цкъа а реза а хир вац, я геч а дийр дац, керста а волуш веллачунна.

188-гIа хаттар: Ну́хь - Пайхамаран хиллий дан шафáIат шен кIантана?

Жоп: Ца хилла.

Ну́хь - Пайхамаран кIант керста хилла. Цуьнан шен кIантана дан цхьа а гIо ца хилла.

Ибра́хIим - Пайхамаран да керста хилла. Цуьнан шен дена дан цхьа а гIо ца хилла.

Лу́тI - Пайхамаран зуда керста хилла. Цуьнан шен зудчунна дан цхьа а гIо ца хилла.

⁹⁷ 70

189-гIа хатгар: Керста нахах тарвала мегий шен духарца?

Жоп: Ца мега. Шен духарца, я шен леларца, я шен кечваларца, я муьлхха а кхечу хIуманца керста нахах тарвалар хьарам ду. Ибн Iумара (АллахI реза хуьлда цушинна) дийцина, АллахIан Элчано (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «Муьлхха а цхьана нахах тарвелларг – уьш берриг ву».⁹⁸

190-гIа хатгар: Керста нехан дезде⁹⁹ даздан мегий?

Жоп: Ца мега. Хьарам ду керста нехан дезде даздар.

191-гIа хатгар: Далил хIун ду керста нехан дезде даздар хьарам хиларан?

Жоп: Ибн Iумара (АллахI реза хуьлда цушинна) дийцина, АллахIан Элчано (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «Муьлхха а цхьана нахах тарвелларг – уьш берриг ву».¹⁰⁰

Цу хьадисах вайна билгалдолу, муьлхха а кепара керста нахах тарвала мегаш ца хилар, башхалла яц духарца тарвелча а, я леларца тарвелча а, я церан дезде даздарца тарвелча а.

192-гIа хатгар: Керла шо даздар керста нехан Iадат ду я бусалба нехан Iадат ду?

Жоп: Керста нехан Iадат ду.

193-гIа хатгар: Вина де, я ткъе кхоалгIа февраль, я бархIалгIа март даздар бусалба нехан Iадат ду я керста нехан Iадат ду?

Жоп: Керста нехан Iадат ду.

194-гIа хатгар: Бусалба нехан дезде маса ду?

Жоп: Бусулба нехан дезде шиь ду.

⁹⁸ Абú Дáвúд: 4031

⁹⁹ Праздник

¹⁰⁰ Абú Дáвúд: 4031

195-гIа хатгар: Муълха ду и шиъ?

Жоп:

1- Марха досту де.

2- ГIурбанна урс хьокху де.

196-гIа хатгар: Бусалбано керста декъалван мегар дуй совгIатца я декъалваран дешнашца керста нехан дездийнахъ?

Жоп: Мегар дац. Хъарам ду.

197-гIа хатгар: Бусалбанна мегар дуй керстанна хIума йохка, цуьнгара эца?

Жоп: Мегар ду.

198-гIа хатгар: Керстано делла совгIат схъаэца мегар дуй?

Жоп: Керстано делла совгIат схъаэца мегар ду, нагахъ шайн дезде долчу дийнахъ делла ца хилчхъана, амма шайн дезде долчу дийнахъ цара луш долу совгIат схъаэца мегар дац, цаьрца декъашхо ца хилархъама.

199-гIа хатгар: Лулахо я вевзаш волчу керста стеган гергара цхъаь велча, цуьнга кадам бан мегар дуй?

Жоп: Мегар ду. Амма велларг керста велахъ, цунна АллахIа гечдойла ала мегар дац. Кхечу дешнашца кадам бан мегар ду, церан килса чу ца вьодуш, я церан тезетахъ а ца лаьтгаш.

200-гIа хатгар: Керста стаге юхалург хIума яла а, цуьнгара юхалург хIума яккха а мегар дуй?

Жоп: Мегар ду.

201-гIа хатгар: Бусалба динан а, бусалба нехан а уггар чIогIа мостагIий муьлш бу?

Жоп: Жуьгтий бу.

202-гІа хаттар: Бусалба динан а, бусалба нехан а уггар чІогІа мостагІий жуьгтий хиларан далил хІун ду?

Жоп: АллахІа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «Хьуна карор ма бу нахана юккъехь уггар чІогІа муьмин нахаца мостагІалла дерш жуьгтий а, ширк динарш а».¹⁰¹

203-гІа хаттар: Бусалба стагана шен бусалба ваша везар тІехь дуй?

Жоп: Ду. Бусалба стагана берриг а бусалба нах безар тІехь ду, шена уьш бевзаш бацахь а, я уьш шен къомах, я шен тайпана, я шен гергара нах бацахь а.

204-гІа хаттар: «БидІат» бохург хІун ду?

Жоп: «БидІат» бохург - Далла дечу Ибадатехь керла хІума юкьадаккхар ду, Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхьабаша а лелийна доцу.

205-гІа хаттар: Машенаш, кеманаш, телефонаш, иштта кхин царех тера ерш хулий бидІат, уьш ма яц Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхьабаша а лелийна?

Жоп: Ца хуьлу. «БидІат» бохучу дешан ши маьІна ду: Іарбийн маттахь шен маьІна ду, бусалба динехь, шарІангахь шен маьІна ду.

1- Іарбийн маттахь цуьнан долу маьІна – Дуьненчохь цкъа а хилла доцу керла хІума юкьадаккхар ду, масала: цу маьІнина тІедобгІча, машен, кема, телефон бидІат хуьлу, иштта кхидІа къемат-де кхаччалц керла юкьа мел дер дерг цхьаьна. Ткъа хІара тайпа долу бидІат хилар новкъа цхьа а хІума дац динехь.

2- Бусалба динехь, шарІангахь цуьнан долу маьІна - Далла дечу Ибадатехь керла хІума юкьадаккхар ду, Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхьабаша а лелийна доцу, масала: цу маьІнина тІедобгІча, Іуьйра ламаз кхо ракаІат дар бидІат хуьлу, хІунда аьлча Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан

¹⁰¹ Сурат: ал-МаїдахІ, аят: 82

асхъабаша цкъа а ши ракаІат бен ца дина Іуьйра ламаз. Делкъа ламаз пхи ракаІат дар бидІат хуьлу, хІунда аьлча Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхъабаша цкъа а диъ ракаІат бен ца дина делкъа ламаз, иштта кхин муьлхха а Ибадатах а хуьлу бидІат, нагахь Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхъабаша а иза лелийна дацахь.

Вайн хъекъалшца и вайна мел дика хетахь а, иза дика дац, мелхо а вон ду, хІунда аьлча Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхъабаша а ца дина иза, и дика хиллехъара цара дитина хир ма дацара иза, масала: вайн хъекъалшца дуьстича, дика хІума ма ду ши ракаІат долу Іуьйра ламаз кхо ракаІат дар, ши бисмалла деша дезачехь кхин цхъа бисмалла сов дешна-кх, вайн хъекъалшца дуьстича, дика хІума ма дай иза, хІунда аьлча бисмалла дешар вон хІума ма дац! Амма бусалба динца, шарІанца дуьстича, иза вон хІума ду! БидІат ду! ХІунда аьлча Пайхамара а (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) я цуьнан асхъабаша а ца дина иза, дика хиллехь, цара дийр дара. Иштта кхин муьлхха а Ибадат цу тІе тардо.

Ткъа вай, бидІат лело мегар дац аьлча, дуьйцуш дерг, я Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) бидІат ма леладе аьлла бохучу хенахь дуьйцуш дерг - и шолгІа маьІнехь долу бидІат ду, хьалхара маьІнехь долу бидІат цу юкъадогІуш дац, Пайхамаран (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) хьадисехь дийцинарг шолгІа маьІнехь дерг ду, Далла дечу Ибадатехь керла хІума юкъадаккхар ду, дуьненан хІуманех керла хІума юкъадаккхар дац.

206-гІа хаттар: БидІатан хьокъехь хІун аьлла Пайхамара?

Жоп: БидІатан хьокъехь Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) аьлла: «...Керла юкъа мел даьккхина хІума бидІат лоруш ду, ткъа массо а бидІат тилар ду, ткъа массо а тилар жобжахати гІур долуш ду...».¹⁰²

¹⁰² Насáий: 1577

207-гIа хатгар: Дика бидIат лело мегаш дуй?

Жоп: Бусалба динехъ дика бидIат хила а ца хуьлу. Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам): «Мел долу бидIат тилар ду», - аьлла, «Вон бидIат тилар ду», - ца аьлла.

208-гIа хатгар: Iеламнахана леран хьукма хIун ду?

Жоп: Iеламнахана лер а, уьш бехбар а, вочу агIора уьш хьехабар а, царна тIе харцо кхоллар а, царех кхардар а, нах царех къахкор а хьарам ду, даккхийчу къиношха ду, мелхо а мунепакъийн билгало ю.

209-гIа хатгар: Хьаьнгара схьадаьлла ду Iеламнахана лер?

Жоп: Iеламнахана лер шиIий, хаварижий олучу харц тобанашкара схьадаьлла ду, церан болх бу Iеламнахана лер а, бусалба нахана юккъе цунах питана даржор а.

210-гIа хатгар: Iеламнехан дозалла муха лерина бусалба дино?

Жоп: Iеламнехан дукха лакхара мах хадийна бусалба дино, АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Боккъалла а, АллахIан лешна юккъара Цунах кхоьруш берш Iеламнах бу**».¹⁰³

Кхера ма-безза АллахIах кхоьруш берш Iеламнах бен ца хилар билгалдо вайна аьто.

Иштта Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) боху: «**...Iеламнах бу-кх Пайхамарийн верасаш...**».¹⁰⁴

Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) кхечу хьадисехъ а боху: «**...АллахIа а, Цуьнан Маликаш а, стигалшкахъ, латта тIехъ мел дерг а, шен бен чохъ долу зингат а, чIара а цхьаьна салаваташ дохкуш ма ду нахана дика дерг Iамочунна**».¹⁰⁵

¹⁰³ Сурат: ФатIыр, аьт: 28

¹⁰⁴ Тирмизий: 2682

¹⁰⁵ Тирмизий: 2685

Иштта дуккха ду Йеламнехан дозалла, ткъа хЮккхул беза нахана луйр вац шен кийрахъ цІена бусалба дог дерг.

211-гІа хаттар: Бусалбанна такфир даран хьукма хІун ду?

Жоп: Бусалбанна такфир дар кхераме болх бу, боккха болх бу, Делах кхоьруш волу бусалба чЮгІа ларвала везаш болх бу, хІунда аьлча Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) аьлла: «Стага шен бусалба веше хІай кафир аьлча, цу шиннах цхьанна тІедеа иза».¹⁰⁶

Нагахъ ахъ кафир ву аьлларг баккъалла кафир вацахъ, хьуна юхадобрзуш ду боху Пайхамара (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) ахъ аьлларг.

212-гІа хаттар: Ткъа шегара ширк я керстаналла даьллагунна такфир дан дезарш муьлш бу?

Жоп: ДогІучунна такфир дар Йеламнехан болх бу, мелхо а баккхийчу Йеламнехан болх бу, Іилма доцу нах а, мутІеламаш а улле баха мегар долуш хІума дац, хІунда аьлча бусалбанна такфир далле кхочуш хила дезаш шен бехкамаш ду, талла безаш белхаш бу, бехказло йогІуш хаттар ду я дац довза дезаш ду, иштта кхин а белхаш бу талла безаш, ткъа цу белхах дерг баккхийчу Йеламнахана бен ца девзу, мутІеламашна а, Іилма доцучарна хІетте а ца девзу царех дерг, тІаккха цара шеко йоцуш дан ца догІучунна такфир до, цул тІаьхьа уьш Пайхамаран (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) дешнашна кІела богІу, Цо аьлла долу: «Стага шен бусалба веше хІай кафир аьлча, цу шиннах цхьанна тІедеа иза».¹⁰⁷

213-гІа хаттар: Борша наха маж лелоран хьукма хІун ду?

Жоп: Маж лелор важиб ду. Пайхамаран (саллаллахІу ІалайхІи ва саллам) суннат кхочушдан ният долуш лелийначунна ял хир ю, ткъа и дІайоккхучух къа а хьаьрчар ду.

¹⁰⁶ Бухарий: 6103

¹⁰⁷ Бухарий: 6103

214-гIа хаттар: Далил хIун ду маж лелор важиб хиларан?

Жоп: Маж лелор важиб хиларан далилаш шортта ду, царах цхъаъ:

Ибн Iумара (АллахI реза хуьлда цушинна) дийцина, АллахIан Элчано (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) элира аьлла: «**Мекхаш дIадаха, мажош охъахеца**».¹⁰⁸

215-гIа хаттар: Маж тоеш лело мегар дуй?

Жоп: Нагахь Пайхамаран (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) суннат кхочушдан лелош елахь, ша ма-ярра охъахеца езаш ю маж, тоеш, хедаеш, яцъеш ца лелийна Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) шен маж, цу тайпа модина цо лелош елахь иза Пайхамаран (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) суннат кхочушдинарг лорур вац, я АллахIера ял а хир яц. Ткъа Пайхамарах (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) тарвала Iалашонца маж лелош волчо, Дала шена елла маж мел еха елахь а цу тIера цхъа а чо хада ца беш, ша ма-ярра охъаялийта езаш ю.

216-гIа хаттар: Зударшна хъижаб лелоран хъукма хIун ду?

Жоп: Зударшна хъижаб лелор важиб ду, АллахIна а, Цуьнан Пайхамарна а (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) муьтIахь хила ният долуш лелийначунна ял хир ю, ткъа и целелочух къа а хъаьрчар ду. Зударша шайн куьйгаш а, ноьхь йоцург, кхийолу муьлхха а меже хийрачу божаршна гайтар хъарам ду.

217-гIа хаттар: Далил хIун ду зударшна хъижаб лелор важиб хиларан?

Жоп: Зударшна хъижаб лелор важиб хиларан далилаш шортта ду, царах цхъаъ:

¹⁰⁸ Бухарий: 5893

АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «XIай Пайхамар! Ала хъайн зударшка а, хъайн мехкаршка а, бусалба нехан зударшка а, шайна тIе шайн оба (хъижаб) йохийла цара...».¹⁰⁹

Цу аятах вайна билгалдолу, зударшна хъижаб лелор важиб хилар.

218-гIа хаттар: Муха хила езаш ю зударийн хъижаб?

Жоп: АллахIа важиб дина зударшна тIейиллина йолу хъижаб, хIара бехкамаш кхочуш хилларг ю:

-Юхь, ши куьг доцург дерриг дегI хьулдеш хилар.

-Чекх са гуш ца хилар, лаг тIера а я пхъарсаш тIера а.

-Телетта йоцуш, дегIа тIехь паргIат, шуййра хилар.

-Божарийн бIаьрг тIехIуттур болуш хаза ца хилар.

-Хаза хьожа йогIу хIума тоьхна ца хилар.

-Ша Iачу махкара наха лелочу духарх схъакъаьсташ ца хилар.

-Божарийн духарх тера ца хилар.

-Керста зударийн духарх тера ца хилар.

-Шена тIехь жаIарийн я са долчу хIуманийн суьрташ долуш ца хилар.

ХIара бехкамаш кхочуш долуш ерг бен яц бусалба дино лоруш йолу хъижаб, АллахI резаван дог-ойланца хъижаб лелош ерг, шен духарехь хIара бехкамаш кхочуш дуй хъажа еза.

219-гIа хаттар: Эшаршка ладогIа мегаш дуй?

Жоп: Мегаш дац. Эшаршка ладогIар хъарам ду.

¹⁰⁹ Сурат: ал-Ахъзаб, аят: 59

220-гIа хатгар: Далил хIун ду эшаршка ладогIар хьарам хиларан?

Жоп: Эшаршка ладогIар хьарам хиларан Къуръанчуъра далил - АллахIа боху Шен сийлахьчу Къуръан чохь: «**Нахах цхъаверг ву, шегяхь Илма доцуш, даьсса хабарш (эшарш) оьцуш верг, АллахIан некъах нах тилорхъама, сийсазбой схъалоцу цо и (АллахIан некъ). Оцу наханна - сийсаздолу Iазап (хир) ду**».¹¹⁰

Пайхамаран асхъаб волчу IабдуллахI ибн МасIуда (АллахI реза хуьлда цунна) аьлла: «**ВаллахIи, цу аьтехь юьйцург эшар ма ю**».

Эшаршка ладогIар хьарам хиларан хьадисера далил - Пайхамара (саллаллахIу IалайхIи ва саллам) аьлла: «**Сан умматехь цхъа нах хир ма бу, зина а, дари а, къаьркъа а, эшарш а хьанальеш**».¹¹¹

Цу аьтах а, хьадисах а вайна билгалдолу, эшаршка ладогIа мегар ца хилар, цаьрга ладогIар хьарам хилар.

Кху тIехь хьалхара дакъа чекхдели, хIара иманан ялх баххех хьалхара бух буйцуш дара, ткъа АллахIа пурбалахь бисна пхиь, иштта кху кепара, хIора ша-ша араховьцур бу.

Хастам бу Шен ниIматашца диканиг кхочуш хуьлубьтуш волчу АллахIна. АллахIера салават а, салам а хуьлда Iаламех кьинхетам бан ваийтинчу вайн Пайхамарна!

¹¹⁰ Сураг: Лукъман, аьт: 6

¹¹¹ Бухарий: 5590